

המחזה **אבא של החתן** בגרסתו הראשונה הוצג בשנת 1996 בתיאטרון
"הקאמרי" בבימויו של מיכאל גורביץ'.

שמות המשתתפים:

איריס - שושנה גורן; עמוס - אברהם סלקטר; מיה - שגית רגב; סבא
אהרון - נתן כוגן; ליאורה - נולי עומר; עמיקם - ניר ארז; ראובן - יצחק
חזקיהו; אסתר - שולמית אדר; מנגן - עדי וייס; בעל האולם - ששי סעד;
המלצר - שמואל אדלמן; אלמוני - שבתאי קונורטי

אבא של החתן

מין קומדיה בשתי מערכות

כעשרים שנה אחרי הצגת החזתונה בהבימה, כתבתי גרסה חדשה של המחזה בשם אבא של החתן, שהוצג בתיאטרון "הקאמרי" ב-1996, והמחזה המובא כאן הוא שדרוג כבד שלו, שלא רק הסיר שומנים אלא חידש וריענן אותו מיסודו. גם במרכז המחזה הזה אבא שמגיע לחתונת בנו אף על פי שלא הוזמן, אלא שכאן הדמויות שונות לגמרי וההבדלים בין המשפחות הם לא רק במעמד הכלכלי והחברתי. והעיקר – משפחת הכלה "החזקה והטובה" היא חזקה וטובה באמת, ודווקא זה גורם לתחושות ההשפלה והכעס של הצד החלש יותר, תחושות שמניעות את העלילה. לא יכולתי שלא לחשוב תוך כדי כתיבה על יחסי חלש וחזק גם בהקשרים אחרים, פוליטיים או בין תרבויות, אבל השתדלתי לא להניח להקשרים האלה להפריע בפיתוח האמת האנושית של הדמויות, שהן בעלות ייחוד ולא רק מייצגות.

אוסף עוד, כי זה המחזה היחיד שלי שבו יש חשיבות כזאת למקום ההתרחשות, גם במציאות החיים וגם במציאות התיאטרלית של הבמה. הבחירה באולם הצדדי, הקטן, הישן, המזויף בעצם, כמקום שבו נפגשות המשפחות – ולא באולם החתונות הגדול, האמיתי כביכול, שרק הזוהר שלו והדי השמחה שבו מגיעים אלינו – היא לא רק "טריק" תיאטרלי, אלא היא מהותית למחזה, שהרי באולם הקטן הזה קורים הדברים האמיתיים, הקשים, ושם, בסוף, יש גם שירה וריקוד ויופי.

הדמויות:

מיה – הכלה	איריס – אימא של הכלה
עמוס – אבא של הכלה	סבא אהרון – סבא של הכלה
ליאורה – קרובה רחוקה, עם תסרוקת בולטת	עמיקם – החתן
ראובן – אבא של החתן	אסתר – דודה של החתן, עיוורת
מנגן – קלרניטן רוסי, עם כאב שיניים	בעל האולם
המלצר	אלמוני
הקהל – ישיר עם ראובן לקראת סוף ההצגה	

מקום וזמן:

המחזה מתרחש במקום אחד ובזמן רצוף. החלוקה לתמונות נעשתה לשם הנוחיות. המקום הוא אולם קטן, האולם הישן לשעבר, שבהמשכו משמאל נבנה אולם החתונות הגדול החדש. היום משמש המקום מין מחסן, עומדים שם שולחן וכיסאות ישנים, גם עגלות הגשה למיניהן. הכיסא של סבא אהרון קרוב לפתח אולם החתונות הגדול, המצוי מעבר לדלתות מתקפלות וזזות. לא רואים את האולם הגדול עצמו אבל כשהוא מואר, עובר לכאן משהו מהזוהר שלו. מימין – הכניסה הישנה, המשמשת היום כניסה אחורית. המחזה מתרחש מתי שהוא בזמננו.

מערכה ראשונה

תמונה ראשונה

אפלולית, גם באולם הגדול. המלצר רוכן באיזו פינה ליד עגלת הגשה שעליה בקבוקי יין ישנים, שופך את היין מבקבוק אל בקבוק, למלא אותם. בעל האולם נכנס, רואה אותו, מתקרב אליו, מסתכל בו בשקט

המלצר: מרגיש בו, נבהל סליחה, שום דבר, אני רק... יין טוב, בסך הכול מאתמול, לא מקולקל בכלל, היה בקירור. אין לי לב לשפוך, רחמנות, זה כסף טוב.

בעל האולם: התחלת לרחם על הכסף שלי?

המלצר: זה לא כסף, זה הכבוד.

בעל האולם: כבוד?

המלצר: כבוד ליין, כבוד לאבא שלך ז"ל. הוא עשה ככה, כל השנים, מתי שזה עוד היה האולם.

בעל האולם: אתה תעזוב את אבא שלי ז"ל. הוא עשה ככה ואני עושה ככה, מובן? פעם זה היה האולם, עכשיו זה המחסן, מובן? צא, תסדר את היין החדש, כבר זמן. תוציא גם את הסנדוויצ'ים.

המלצר: כבר קם, ובמין צעקה נואשת למה עוף, אה? למה עוף?

בעל האולם: מה פתאום עוף?

המלצר: עוף אתה מרשה יגישו מה שנשאר מאתמול, לא? למה עוף מותר, יין אסור? גם יין לא ירגישו. אני אשים קודם בקבוקים חדשים ואחר כך...

בעל האולם: גם את העוף של אתמול נזרוק בקרוב. ויין זה לא עוף, יין זה סגנון. ובסגנון אני לא מרמה. פונה לצאת, נעצר אולם חתונות...! בחלומות

הכי רעים שלי לא חשבתי שזה מה שאני אעשה בחיים. אני שונא את האולם חתונות הזה, אבל הוא יהיה עשר, אתה מבין? דווקא! עשר! ותתחיל להדליק אור! אל תתקמצן על חשבונאי! יוצא

המלצר יוצא עם עגלה של בקבוקי יין חדשים לאולם. ראובן ואסתר והמנגן נכנסים מימין, מהכניסה הישנה. ראובן מגיע בסערה אבל הוא נעצר מיד בפתח, סוקר את מה שלפניו. אסתר והמנגן נסחבים אחריו

אסתר: זהו, ראובן, הגענו, נכון?

המנגן: השיניים כראבות לו אה! איך אני אנגן?

ראובן: דווקא! מה שהשיניים יכאבו יותר ככה תנגן טוב יותר! אנחנו נראה להם מה זו חתונה! כשלא מזמינים את ראובן צימרינג מקבלים אותו כפול ומכופל!

המנגן: איפה יש מים? אני לוקח כדור. יוצא

אסתר: אל ראובן אבל הזמינו אותך, היא.

ראובן: מי היא שתזמין אותי? עוד לא נולדה אחת שכן תזמין אותי או לא תזמין אותי. אני לא צריך שיזמינו אותי! להפך, שלא יזמינו! כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ. וכמו שנאמר: בדמיך חיי! בואו! שוב בסערה, ואז מאט, לא יודע איך להמשיך, בודק את השטח

אסתר: אנחנו בכניסה הראשית, נכון? אני ממש רואה, שיש, והמראות עד התקרה.

ראובן: מראות נחושת קלל! כדי שהעכבישים בפניות למעלה יוכלו להתאפר מולן.

אסתר: במקומות הנכונים יש מראות עד התקרה ואין עכבישים.

ראובן: זה מה שנקרא לוקסוס, אה? יש מראות עד התקרה ואין עכבישים שיהנו מהם.

אסתר: ויש נברשת גדולה של קריסטל, נכון? דולקת בכל האור שלה.

ראובן: אני ממש מסונוור מרוב אור.

אסתר: ויש כמובן עציצים גדולים עם פילודנדרון. רגע... למה אין שטיח, ראובן?

ראובן: מסתכל סביבו תני לי רגע שקט, טוב?

אסתר: זה בכל זאת מוזר, כניסה ראשית באולם כזה בלי...

ראובן: מנין לך בכלל שטיח, שיש, מראות? איפה ראית בחייך שמילודנדרום?

אסתר: פילודנדרון, ראובן, זה השם המדעי.

ראובן: אני לא מומחה בשמות מדעיים. אני אוטודידקט ואני גאה על זה. דוקטורים ופרופסורים יש היום כמו שעועית. והם עושים אותו רעש, גם אותו ריח. איפה ראת את כל ה...?

אסתר: ראיתי, בחתונות. או אולי אתה רוצה להגיד שאני עיוורת מלידה חס וחלילה, או שלא הייתי אף פעם בשום חתונה קודם?

ראובן: היית בחתונות בעולם הישן, במאה שערים היית, אז עוד היית ילדה וראית. שם לא היו מראות ושיש, לא באלטשולר ולא ברוזנברג ולא במלון הגליל.

אסתר: אני עוד ראיתי גם כשהייתי בת עשרים. והייתי בחתונות בלעדית. יש לי חיים שאתה לא יודע עליהם, ויש חתונות גם לא בירושלים, לידיעתך, יותר מוצלחות. מצד אחד אתה כזה מהפכן נורא ומצד שני אתה כזה נוסטלגיסט.

ראובן: נוסטלגיסט, החידושים שלך. מהפכן או לא מהפכן, האמת היא העיקר. ופעם היו חתונות של אמת, בלי שום שמילודנדרום.

אסתר: פילודנדרון.

ראובן: את נאחזת בשמילודנדרום הזה שלך כמו טובע בקש. תני לי רגע שקט, טוב? מגלה את הדלתות של האולם, מגשש, פותח אותן, מסתכל באולם שלפניו, ששרוי באור נמוך

אסתר: למה אנחנו עומדים, ראובן? איפה המחותנים בכלל? לא מקבלים אותנו? ועמיקם? יש בכלל אנשים?

ראובן: עוד רגע.

אסתר: איבדת את הדרך? אולי כולם כבר בחופה, במרפסת. בטח, מפני שהחלטת לבוא מאוחר, לתת הופעה.

ראובן: לתת הופעה? אני ליצן בעינייך או חבר כנסת?

המנגן: סליחה, אני כאב שיניים יותר מדי, צריך כדור, מחפש מים. יוצא

ראובן מגיע עם אסתר אל פתח האולם משמאל. האורות נדלקים ועולים שם. ראובן כמו נדהם מהאור, אווז בידה של אסתר, נרתע, נסוג

אסתר: מה קרה, ראובן? נבהלת ממשוהו.

ראובן: שום דבר, אני מחזיק אותך, שלא תלכי לאיבוד. ממשיך ונסוג איתה

אסתר: נהיה חושך פתאום, לא? אני נתקלת בדברים.

ראובן: מושך אותה ימינה בואי, הולכים הביתה!

אסתר: איך? למה? הזמינו אותך אישית בטלפון. אתה גם יכול להראות את ההזמנה.

ראובן: הזמנה לחתונה של הבן שלי כמו כרטיס קולנוע.
אסתר: אתה בכלל כתוב בהזמנה, בתור הורים. זה לא יכול להיות שבהזמנה אתה מזמין ובחיים אתה לא מוזמן.

ראובן: כן הזמנה – לא הזמנה, לא זה העניין. הולכים!
אסתר: למה? אחרי שכל הלילה לא ישנת? והמנגן, שילמת לו. והאנשים שאתה רוצה לפגוש, שישמעו את הרעיונות שלך.

ראובן: זה לא מקום בשבילי, זה העניין! כל ה"וי איי פי", פרות הבשן האלה, הבלונים המנופחים עם האולמות הנוצצים שלהם, מה לי ולהם?
אסתר: ומה איתי? אני אוהבת לרקוד.

ראובן: הריקודים שלך. יוצא איתה מימין, כמו שנכנסו המלצר חוזר ונכנס מהאולם, לקחת עוד עגלה. לא יכול להתאפק, מתחיל שוב למלא בקבוקים של היין הישן. המנגן נכנס, מחפש

המלצר: מי אתה? מה אתה עושה פה?
המנגן: אני מוזיקאי, מנגן. לא ראית? יש בנאדם אחד, עם גברת היא עיוורת.
המלצר: אתה מבלבל במוח. החוצה! דוחק אותו ימינה, החוצה יש לנו תזמורת, לא צריך שום מנגן.

המנגן: לא, איך? יש בן-אדם אחד, בן-אדם טוב, הוא כבר משלם הכול – אני צריך מנגן בשבילי! מתחמק, יוצא שמאלה לאולם

עמוס נכנס משמאל, אוכל סנדוויצ'ים ממגש. ליאורה נכנסת, עם תסרוקת מהודרת
עמוס: בלי להסתכל בה, ממשיך לאכול אנחנו כבר מאומנים, מוצאים מיד, בן רגע, את החור המתאים, מה? אפילו היום בחתונה של... מציע לה סנדוויץ' רוצה?
ליאורה: לא, תודה.

עמוס: צריך לדעת לסחוב סנדוויצ'ים שלא ירגישו. אסור לקחת מהצד, רואים שסחבו. להפך, אני לוקח מהאמצע, עושה דוגמה כזאת, מין פרח של חורים. הנה, תראי. לא מעניין אותך?

ליאורה: גם זה כבר ישן, משומש לגמרי.
עמוס: היום זה משהו אחר, מיוחד. תחשבי על זה: המחותן סוחב סנדוויצ'ים בחתונה של הבת שלו.

ליאורה: מצחיק מאוד. את הסבתא שלי. עוד לא הסתכלת עלי.

עמוס: באמת? מסתכל עליה אני מבין, תסרוקת חדשה. זוועה.

ליאורה: תודה רבה. אתה נחמד היום.

עמוס: לחשוב שפעם נגעת לי ללב, עומדת בצד, לבר, אבודה כזאת.

ליאורה: ואתה, מה? לחשוב כמה קילו הוספת בשלוש שנים. לא שהיה חסר לך.
עמוס: הקונטרות שלך. אין לך משהו יותר מחוכם? את הדבר הכי מעצבן שאני מכיר, את יודעת, הכי...
ליאורה: תמשיך, אני שומעת, אני נהנית.

עמוס: עכשיו אני אוכל. איזה מזל שיש סנדוויצ'ים, הם לא עושים תסרוקות במספרות. בדיחה טובה. לא מצחיק אותך?
ליאורה: מצחיק מאוד. את הסבתא שלי.

עמוס: את הסבתא הזאת כבר הצחקנו היום, אין לך סבתא אחרת? וסוף סוף אומר מה שרוצה לומר טוב, אז תשמעי: זה לא בא בחשבון היום, זאת החתונה של מיה, אי אפשר שהכול יימשך כרגיל, אנחנו נגיע לאולם, נחפש איזה חור חשוך, ניפגש ו... ו...!

ליאורה: ו...! ומה? איזה ו...? ממתי קוראים לזה ו...? זה מצחיק, בטח, בחתונה של הבת, כמו לסחוב סנדוויצ'ים.

עמוס: את יודעת מה? שיהיה, טוב מאוד! זאת ההזדמנות להפסיק בכלל. להיפגש ככה בכל השמחות המשפחתיות בשביל... אלוהים אדירים! למה שלא נחזור ונהיה בני-אדם הגונים, אנושיים? למה שלא נשמח ונהנה כמו כולם, כן, ונאכל סנדוויצ'ים, למה לא? דווקא כשהמשפחה מתאחדת אנחנו מחפשים לנו חורים כמו זוג חולדות. במקום לחפש איך להתעלות אנחנו מחפשים איך להתבהם.

ליאורה כאילו פונה לצאת

עמוס: חכי, למה את הולכת ככה? לאן?

ליאורה: להתעלות. להיות הגונה, אנושית. ליהנות, לשמוח.

עמוס: לא ככה, בלי מילה, אבודה עם פרצוף נפוח כמוץ כזה. כאילו העלבתני אותך. אני לא. את עושה את עצמך, הנשק הסודי שלך. ודאי, מכירה אותי, אחד שהלך ללמוד משפטים כי חלם כשהיה ילד להציל נידונים למוות. איפה יש היום נידונים למוות?

ליאורה: לך אל אשתך, איריס היפה והטובה, לך אליה.

עמוס: אני אלך אליה, ודאי שאני אלך. את לכי אל רמי, הבריון שלך, עם המשולש.

ליאורה: אני אלך, בטח שאלך.

הם מתנפלים זה על זה, מתחבקים, מתגפפים

ליאורה: נעצרת קודם תגיד לי מתי תעזוב אותה, הבטחת.

עמוס: אחר כך נדבר, אחרי...

ליאורה: לפני! מתי?

עמוס: תעזוב, זה לא חשוב. אני הרי יכול להגיד לך סתם, לשקר. בואי עכשיו.

ליאורה: אתה אידיוט, אתה לא תשקר. מתי?

עמוס: אני אעזוב, כשהכול יירגע, אחרי החתונה. בואי!

ליאורה: רק שתדע שאני לא אשתוק, אני אפוצץ הכול. מזל שלך שאתה כזה

עדין. בוא!

הם נופלים-יורדים ארצה, זוחלים אל מתחת השולחן בצד, בערימת הכיסאות. סבא

אהרון ואיריס נכנסים מימין, מהכניסה האחורית. עמוס וליאורה קופאים תחת השולחן

איריס: גוררת איתה כיסא עתיק לעבר פתח האולם, אל סבא אהרון לאן אתה רץ?

האולם שם...

סבא אהרון: בתנועת יד מבטלת אה!

בעל האולם: נכנס שלום. את הגברת, נכון? סליחה, הכיסא הזוה...

איריס: הכיסא של סבא אהרון. הוא לא מוכן לשבת על שום כיסא אחר.

סבא אהרון: דיבורים, בלה-בלה! מה את עומדת? קדימה!

איריס: עוד רגע, סבא.

בעל האולם: אני מצטער, זה לא בא בחשבון. יש לנו מספיק כיסאות שלנו,

העיצוב החדש ביותר, כולם תואמים ומשתלבים בחלל. זה האולם הכי

מודרני בעיר.

איריס: מורה על הרהיטים בצד הכיסאות האלה יכלו דווקא להתאים, גם השולחן

שם. גם הנברשת היפה למעלה.

בעל האולם: אלה סמרטוטים, גברת, לא הספקנו לזרוק. זה היה פעם האולם

הישן, עכשיו זה המחסן.

איריס: מקום נחמד, שקט, אינטימי.

בעל האולם: תודה רבה. יש לי הרבה עבודה, גברת. פונה לצאת

איריס: אולי בכל זאת. אתה רואה בן כמה הוא, וכמה זה חשוב לו. מנסה להמשיך

הלאה עם הכיסא

בעל האולם: עומד בדרכה סליחה, גברת. לא! יוצא

איריס: אחריו רק רגע. מחפשת איפה אתה? סבא...

סבא אהרון כבר התיישב על הכיסא שלו

איריס: לא, זה לא האולם, סבא, זה...

סבא אהרון: אָה!

איריס: אני אחזור. סוקרת את המקום דווקא מקום נחמד. יוצאת לאולם
ליאורה: תחת השולחן, אל עמוס יצאו, אין אף אחד. אחזת בו
עמוס: זה לא אף אחד, זה הכיסא, זה הסבא. בואי, אחר כך.
הם יוצאים מתחת השולחן. סבא אהרון רואה אותם ביציאתם
עמוס: משלח בתנועות את ליאורה לעבר האולם, ואל סבא אהרון שלום סבא אהרון,
אני שמח מאוד, כבר הרבה זמן רציתי... בנושא עונש מוות... היו לך טיעונים
מעניינים. היום גם החברה לא מוכנה לקחת אחריות ולשלם את מלוא המחיר.
אני אישית מתנגד, אתה מבין? יוצא לאולם
סבא אהרון מתכופף, מציץ אל מתחת לשולחן. עמיקם נכנס מהאולם, פונה אל הכניסה
האחורית כמו לבדוק שם משהו, חוזר, רואה את הסבא. הסבא מזדקף
עמיקם: סבא אהרון. מותר לי לקרוא לך ככה, נכון?
סבא אהרון מסתכל בו, לא עונה
עמיקם: אתה לא אוהב לדבר, מה? אני שמעתי עליך הרבה. אני גאה להיכנס
למשפחה שלך. איך לומר? אני עזבתי מאחורי הכול כדי להיכנס למשפחה
שלכם בכל הלב. חתכתי בגרזן אפשר לומר.
סבא אהרון: בעירנות ככה? בגרזן?
עמיקם: כן, ככה, כמו שאומרים.
סבא אהרון: צוחק גם אני בגרזן. הובלתי את הפרה הזקנה, ופתאום היא מושכת,
ואני... ילד. החבל מסתבך סביבי, והיא מושכת. ואז ראיתי את הגרזן, תפסתי
אותו ו... ככה, בגרזן!
עמיקם: זה יפה, גרזנים, אני שמח, מצאנו נושא משותף.
סבא אהרון: מסתכל בו ככה, כן, אפשר לדבר איתך, בחור עם כישרון, שמעתי,
כן, עם עתיד. מי אתה? בדיוק, זאת אומרת.
עמיקם: החתן.
סבא אהרון: ככה? חתן הברית, זאת אומרת? אתה?
עמיקם: לא, לא ברית, זאת חתונה היום, אני ומיה. מיה של איריס ושל עמוס.
סבא אהרון: ככה, מעניין. ואני הייתי בטוח ברית. כן, ככה, בגרזן.
איריס: נכנסת, אל עמיקם מיקי, מה אתה עושה פה?
עמיקם: שום דבר, שמעתי איזה רעש, רציתי לראות.
איריס: אני לא יודעת מה לעשות. סבא מתעקש לשבת רק על הכיסא שלו,
ובעל האולם לא מסכים שנכניס אותו. אתה בטח חושב: באיזה שטויות היא
מתעסקת.

עמיקם: אני יודע מה זה כשמתעסקים רק בדברים החשובים באמת.
איריס: מזכיר לי. טוב שאני מוצאת אותך, אני מוכרחה להגיד לך משהו. ובהיסוס
בקשר לאבא שלך. נעצרת, לא בטוחה אם להמשיך
עמיקם: טוב שאת מזכירה לי. אבא שלי...
איריס: אנחנו נחכה כמובן עם החופה.
עמיקם: לא, זהו בדיוק, הוא ביקש לא לחכות לו לחופה. הוא יאחר מאוד, אם
בכלל יגיע. יש לו הרצאה, אמרתי לך, הוא לא הצליח לבטל. אני מצטער,
אני מבקש סליחה בשמו. יוצא לאולם
איריס פונה לצאת אחריו, חוזרת, נשארת, נבוכה
עמוס: נכנס את פה. חיפשתי אותך.
איריס: בפיזור דעת מה? כן.
עמוס: מה העניין?
איריס: שום דבר, סתם. לא, לא סתם. עשיתי משהו ש... בעצם לא עשיתי.
משהו שהייתי צריכה לעשות, בעניין האבא של מיקי, לא הספקתי לספר לך,
אתמול אני...
עמוס: אחרי רגע של היסוס גם אני צריך לספר לך משהו. את לא תאמיני, אני
בעצמי לא מאמין שזה אני. ליאורה, את יודעת, אשתו של... זאת שתמיד
עומדת בצד, עם פנים חמוצים, נוגעים ללב. משתתק
איריס: אני שומעת. צריך לעזור להם עוד פעם?
עמוס: משהו אחר. תכף. התחלת לספר על אבא של מיקי.
איריס: מיקי הכניס את השם שלו להזמנה אבל אותו בעצמו... הוא בכלל לא
סיפר לו שהוא מתחתן. היחסים ביניהם, אתה יודע. מיה סיפרה לי. הוא פשוט
לא היה מסוגל, הוא התכוון להגיד לנו בעצמו אבל... אבא ובן... הלב פשוט
נקרע מרחמים. במשפחה שלנו אנחנו מביאים גם כיסא לחתונה, ואצלם
אפילו את האבא לא מביאים. צריך לעשות משהו, לא? ודווקא בחתונה,
הזמן הכי מתאים להשלים ביניהם. למה שהטוב שלנו לא ידביק אחרים?
למה שיהיו רק מחלות מידבקות? מוכרחים לעזור, אפילו אם זה נגד רצונו.
בסוף הוא גם יגיד תודה.
עמוס: כן, אני בטוח. עכשיו תשמעי...
איריס: אני הזמנתי אותו אתמול. הייתי מוכרחה, לא יכולתי אחרת.
עמוס: טוב מאוד!
איריס: וכמובן שצריך להגיד למיקי, שזה לא ייפול עליו פתאום, אבא שלו

כלומר. התכוונתי לעשות את זה עוד אתמול, או הבוקר. זה לא יצא איכשהו. והנה, לפני רגע, ראיתי אותו ולא אמרתי. והוא מצדו, נדמה לי שהוא רצה לספר לי שהוא לא הזמין, אתה מבין?

עמוס: עוד יש זמן. אז תשמעי גם את...

איריס: כן, ודאי. אתה גם רצית לספר משהו, לא? מה...?

עמוס: מסתכל, מהסס, וכמו מחליט לא, שום דבר! מחבק אותה את אישה יפה, טובה, חכמה, את אישה נהדרת. ויש לנו בת יפה, טובה, חכמה, נהדרת, והיא כלה היום. ואני הבעל שלך ואני אבא של הכלה, ואנחנו נשמח ונחגוג! יוצא לאולם

המלצר נכנס עם המנגן משמאל, מוביל אותו לכיוון ימינה, החוצה

המנגן: אל המלצר הבנאדם הזה הוא משלם לי בשביל אני מנגן, אני לא יכול לא מנגן...

המלצר: אתה מבלבל במוח. משלח את המנגן ימינה צא, ושלא תעזי! יוצא לאולם
המנגן: חוזר ונכנס מימין, מוציא את הקלרינט שלו, אל איריס אני מנגן, אולי הוא שומע, הוא יבוא, טוב, אה?

איריס: בבקשה, ודאי.

המנגן: מתחיל לנגן, שיניו כואבות אה! מתגבר לא חשוב, יותר טוב! מנגן

המלצר: נכנס אתה! בטח! אני אראה לך!

המנגן: אני מנגן בשביל יבוא בנאדם טוב, בסוף בא בנאדם לא טוב.

המלצר: מוציא אותו ימינה, נועל ומכריח אחריו את דלת הכניסה הישנה, ואל איריס סליחה, עכשיו הכול בסדר. יוצא עם עגלת בקבוקי היין החדשים

איריס פותחת את בריה הדלת האחורית שהמלצר נעל, צוחקת לעצמה. המנגן שב ונכנס מימין, יוצא שמאלה בזהירות

תמונה שנייה

סבא אהרון יושב נרדם על הכיסא שלו. עמיקם נכנס מהאולם, הולך ובורק שוב את הכניסה האחורית, עומד מול סבא הישן, מציץ אל מתחת לשולחן. מיה נכנסת מהאולם

מיה: מיקי!

עמיקם: מיה!

הם מתחבקים

עמיקם: תיזהרי, התסרוקת שלך.

מיה: פורעת את התסרוקת שלה הנה התסרוקת שלי!

עמיקם: למה?

מיה: ככה. אני בורחת אליך מהסלון, ואתה... מלטפת את פניו אתה יפה גם בשבילי, איך שאתה יפה.

עמיקם מסתכל בה

מיה: מה העניין? רק לגברים מותר להגייד לנשים שהן יפות? איך שאתה מסתכל.

עמיקם: באמת לא אכפת לך?

מיה: מה?

עמיקם: שלא הזמנתי אותך בסוף?

מיה: את מי?

עמיקם: את מי...!

מיה: סליחה, אני מצטערת, אני בכלל במקום אחר. למה אתה שואל פתאום?

עמיקם: למה את לא עונה לי?

מיה: בטח אכפת לי. נורא רציתי להכיר אותך. איך שאתה מסתכל עלי פתאום. חסרה לך התסרוקת שלי, רוצה אותי בארבי בחזרה, אה? אוספת את שערותיה זהו?

עמיקם: והורייך? אביך? אמך?

מיה: באיזה עניין?

עמיקם: אבא שלי... לא יהיה אכפת להם? מה הם יגידו?

מיה: כמוני, אני חושבת. הם יצטערו, אבל הם יכבדו את הרצון שלך, הוא אבא שלך. אימא בטח גם תרחם עליך, גם עליו כמובן. היא מוכרחה לרחם כל הזמן.

עמיקם: זה הכול? והבושה? ומה יגידו אנשים? איך בהזמנה יש אבא ובחתונה הוא איננו?!

מיה: מה קרה לך, עמיקם?

עמיקם: פגשתי את אמך קודם, הזדמנות אחרונה לספר לה. אמרתי לה שהוא לא יגיע, כנראה. לא סתם, לא הצליח לבטל את ההרצאה, בן-אדם חשוב...!

מיה: בהיסוס אתה לא צריך.

עמיקם: מה אני לא צריך?

מיה: להתרגש, להיות מודאג. היא יודעת, אני אמרתי לה, היא הבינה. מה...?

עמיקם: חנוק שום דבר. עכשיו יוצא ש...

מיה: אני מצטערת. זה פתאום נראה לי הכי פשוט, הכי טבעי. במשפחה שלנו לא היו אף פעם סודות. היא תשמור את זה בסוד, היא הבטיחה. **עמיקם:** כמו עכבר שמתחבא בחור שלו. מתברר שאני ככלל עומד ערום בחלון ראוה.

מיה: היא מעריכה אותך נורא.

עמיקם: עכשיו היא תעריך אותי יותר, אה? יוצא ימינה, בכניסה הישנה

מיה: לאן? זה החוצה, יורד גשם, תתרטב. יוצאת אחרי

המלצר נכנס מהאולם עם עגלה ריקה

בעל האולם: נכנס, נרגז מה קורה פה? כולם כבר אוהבים את החור הזה, שקט, ישן, אינטימי...! מורה על הסבא הישן על הכיסא שלו מה זה?

המלצר: הכיסא?

בעל האולם: הסבא. איזה מזל שלא הכנסתי אותו, היה נרדם לי שם בפנים. כאלה ישנים בכל מקום, כל העולם זה המיטה שלהם. והיא, הגברת הזאת, עוזבת אותו, שיישן לו בצד. הקליינטים האלה, יפי הנפש, הם הכי גרועים. מתעסק בערימת השולחן והכיסאות שבצד רהיטים, גם כן...! הכול נופל.

המלצר: מנצל את שעת הכושר זה נכון, קליינטים כאלה – אולי, סליחה, אולי היום נחזור לנוהל הישן?

בעל האולם: הנוהל הישן...?

המלצר: שמים יין חדש על השולחנות, אז הקליינטים בודקים, הכול בסדר, אחר כך אנחנו מחליפים, שמים את היין מאתמול, יין טוב.

בעל האולם: מסתכל בו אתה יודע מה? לוחץ את ידו תעשה את זה!

המלצר: תודה רבה, באמת. אני שמח. מסדר את הבקבוקים הישנים על העגלה שיהיה מוכן שם בפנים, בצד.

בעל האולם: כאלה, הייתי מרמה אותם יותר, שם להם בבקבוקים משהו יותר גרוע מיינ ישן.

המלצר: בני-אדם, אני לא מכין אותם. הם באמת חושבים שאנחנו נשפוך יין טוב רק מפני שהוא מאתמול? מה יוצא? גם הם שותים את היין הישן, גם מכריחים אותנו להיות רמאים, לעבוד פי שניים, לשים בבקבוקים חדש, להוריד, לשים בבקבוק ישן, עבודה בחינם.

בעל האולם: פונה לצאת, נעצר פעם אחת... פעם אחת הייתי רוצה לזרוק את כל היין הישן, וגם את החדש! ולזרוק את כל העוף הישן, וגם את החדש! וגם את האולם הזה הישן, וגם את החדש! פעם אחת הייתי רוצה... הייתי רוצה

להתחיל חיים חדשים, להתחיל משהו ש... כן, שבכלל לא מתחיל, ש...
שילך הכול לעזאזל! יוצא לאולם
האלמוני: נכנס מהכניסה הישנה, מימין, אל המלצר שלום. אפשר? בסדר?
המלצר: אתה עוד שואל, אה? אתה בחתונות יותר שנים ממני.
האלמוני: לשאול צריך תמיד. איך היום? הכול בסדר?
המלצר: עכשיו הכול בסדר. היין – חוזרים לנוהל הישן. צדק מנצח תמיד,
צריך רק סבלנות. פונה לצאת עם העגלה מאיפה בכלל נכנסת?
האלמוני: מראה על הכניסה האחורית, מימין מכאן.
המלצר: איך? אני סגרתי טוב. פונה אל הכניסה האחורית, לנעול, נעצר מה אכפת
לי? שיהיה פתוח. ופתאום שילך הכול לעזאזל! גם אני בן-אדם. יוצא עם
האלמוני לאולם

תמונה שלישית

ראובן ואסתר נכנסים מימין, מהכניסה הישנה, רטובים מהגשם. אסתר נעצרת מיד

ראובן: בואי, מה העניין?
אסתר: היינו פה קודם, זאת לא הכניסה הראשית. אולי זאת בכלל הכניסה
האחורית.
ראובן: ההבלים שלך. כניסה ראשית – כניסה אחורית, מה זה משנה? אפשר
היה לחשוב, עיוורת, לא רואה אז ודאי רואה את העיקר.
אסתר: למה נכנסנו מכאן? קודם לא ידעת, תעינו, אבל עכשיו? בכוונה נכנסת
כאן.
ראובן: זה נכון, בכוונה. חזרתי אל עצמי.
אסתר: עכשיו אני באמת לא מבינה. אתה המחזותן, האבא של החתן, אתה לא
יכול להרשות לעצמך להיכנס בכניסה האחורית. גם אני, בתור הדודה.
ראובן: להפך, אני לא יכול להרשות לעצמי את הכניסה הראשית.
אסתר: בגלל הבושה? אין לך שום סיבה.
ראובן: בגלל הגאווה. להיכנס בכניסה הראשית אחרי שהבן שלך לא הזמין אותך
זה כמו להיכנס בזחילה. שייכנס הוא בכניסה הראשית יחד עם כולם, בלונים
חשובים מאוד כמוהו, אנחנו נפוצץ אותם, לא תהיה פה חתונה היום!
אסתר: מה זה נקרא? קודם אמרת שתראה להם מה זו חתונה, כמו שצריך.
לקחת מנגן, לימדת אותנו. גם אמרת שאני ארקוד ואראה להם מה זה.

ראובן: קודם זה קודם, עכשיו זה עכשיו. אי אפשר להיכנס לאותו נהר פעמיים, שמעת את זה? ולמה? כי הוא זורם, לכן הוא לא אותו נהר, כל רגע הוא אחר. לנהר מותר אז גם לי מותר. העיקר הוא הזרימה, אמר הרקליטוס. אוטוידקט אבל מה שצריך אני יודע. את העיקר, את הזרימה, כן.

אסתר: איך אפשר? גם שתהיה חתונה כמו שצריך, וגם שלא תהיה חתונה בכלל!

ראובן: הכול זורם, אותה הזרימה! את לא מבינה? זה פשוט, הכי פשוט בעולם. תהיה חתונה רק איתי, לא בלעדי!

אסתר: ידה על צווארה אל תעשה לי את זה, ראובן, אל תהרוס לי. אני רוצה את החתונה, אני מבקשת.

ראובן: תהיה חתונה, בתנאים שלי. מסלק את ידה מהצוואר שלה ותוריד את היד מהצוואר שלך, אפשר לחשוב שאני חונק אותך. את צמאה, את צריכה לשתות.

אסתר: לא, אני לא.

ראובן: מתאים לך. הלכנו חצי שעה בגשם, יכולת לשתות את כל השמים, ועכשיו אני מוכרח לחפש לך כוס מים.

המלצר: נכנס מהאולם עם עגלת היין החדש, לעצמו זהו, בדקו.

ראובן: צורד באצבעו בתנועת אדנות המלצר!

המלצר ממשיך בדרכו, עושה במין משחק סיבוב שלם עם העגלה

ראובן: שוב צורד באצבעו, תוך שהולך אחריו תגיש לנו בבקשה כוס מים!

המלצר: נעצר, סוקר אותו לא מגישים מים.

ראובן: במין צחוק תודה. ודאי, העולם נותן רק עוגות, בשביל לחם צריך להזיע.

איפה אני יכול למצוא מים?

אסתר: אבל לא צריך, באמת.

המלצר: כבר העמיד את העגלה, שוב סוקר את ראובן בבית שימוש הישן, שם.

ראובן: תודה רבה.

המלצר: בבקשה. יוצא

אסתר: מי זה היה, ראובן?

ראובן: מנגב זיעתו מישוהו יכול לחשוב שמלצר העליב אותי ואני נבהלתי. אותי לא מעליבים. כשגסי רוח פוגעים בי אני לא עונה להם. להפך, אני משפיל את עצמי כאילו, ואז הם נהיים גסים פי שניים, וזאת הנקמה שלי, עד שייחנקו

בגסות של עצמם. ככה אני בולע את העלבון עם המעליב ביחד ואני גם מעכל אותם ומחרבן אותם.

אסתר: תסלח לי ראובן, אבל אתה גם קצת אשם. אתה דיברת אליו לא כל כך יפה, קראת לו, ככה, באצבע. הוא בן-אדם פשוט, מלצר, אבל...
ראובן: את מגזימה, אסתר. להגיד עלי שאני לא מדבר יפה אל בני-אדם פשוטים? אני מוכן לנשק את כפות הרגליים הפצועות של כורה הפחם הכי פשוט.

אסתר: אין בארץ כורי פחם, יש רק מלצרים. כורי פחם זה ברומן שקראת לי, אתה זוכר? אמיל זולא או רומן רולן, מי זה היה?

ראובן: שמענו. אני אביא לך עכשיו כוס מים מבית שימוש. יוצא ימינה האלמוני נכנס מהאולם. המנגן נשמע משם בוואלס

אסתר: נדרכת, מתקרבת אל האלמוני שלום, ערב טוב, עם מי יש לי הכבוד? אני אסתר, הדודה של החתן.

האלמוני: אני מהצד השני, הכלה, גם כן הרוד.

אסתר: באמת? אני שמחה. אני אוהבת חתונות, לרקוד וגם לפגוש אנשים. אני פנויה, המצב המשפחתי. אני אוהבת להיות גלויה. איך אתה? המצב המשפחתי זאת אומרת.

האלמוני: אני...? סליחה. מתרחק לעבר האולם

אסתר: עוקבת אחריו אתה לא צריך להיבהל, אני לא להוטה. הכי טוב זה לרקוד, אם יצא משהו אז טוב, ואם לא אז רקדנו. על כל פנים תודה על ההזמנה.

אסתר שולחת ידיה לאחוז בו. האלמוני מתחמק, יוצא לאולם, אסתר יוצאת אחריו בידיים שלוחות קדימה. ראובן חוזר ונכנס מימין עם ספל המים. עמיקם נכנס מהאולם מימין, אחרי שראה את אסתר. הוא רואה את ראובן, קופא על מקומו

ראובן: נעתקה הנשימה מפיו, כמו שנאמר בספרי הבלשים. אולי פשוט תאמר שלום?

עמיקם לא עונה. אחרי רגע הוא סוגר את הדלתות לאולם. לא שומעים את הנגינה
ראובן: פעם גרנו ליד שוחט. כשהיו מביאים כבשה לשחיטה בחצר הוא היה סוגר את השער.

עמיקם מתקרב אליו כמה צעדים

ראובן: ככה, רק שנינו... פורש זרועותיו בוא, בן שלי, בוא ואחבק אותך, אני עוד חי, בוא, חבק את האבא שלך!

עמיקם לא זז

ראובן: המת קם לתחייה, מקלקל את כל התענוג. ומה חשבת? ככה בקלות תברח ממני? ככה בקלות תשתיק אותי? תחפור בור, תקבור וזהו? את השם שלי תכניס להזמנה, זה כן, הוא עוד שווה משהו. זה מה שנקרא: הרצחת וגם ירשת?! למה באמת לא כתבת שם בהזמנה: ראובן צימרינג ז"ל? איזה מזל! מה הייתי עושה אז?

עמיקם כמו רוצה לשאול משהו

ראובן: בבקשה.

עמיקם שותק

ראובן: אני תקוע לך בגרון, אה? לא לבלוע, לא להקיא. לידיעתך, זה נקרא אצלי להיות חי.

עמיקם: מחליט סוף סוף לשאול מי הזמין אותך?

ראובן: סוף סוף, הילד מדבר, כל הכבוד! מי הזמין אותי? אבא צריך שיזמינו אותו? הירד שלך צריכה שיזמינו אותה לחתונה שלך?

עמיקם: אמרת משהו על ההזמנה, איך הגיעה אליך ההזמנה?

ראובן: כן, מה שאתה צריך אתה שומע. מאיפה לי ההזמנה? מצאתי במחלקת המציאות. האמת, עניין ההזמנה – כן, זאת שאלה טובה, אתה עוד יודע לשאול. התשובה יכולה להיות מעניינת בשבילך. אתה רוצה לדעת?

עמיקם: תשכח את זה.

ראובן: בטח, בורח, כמו תמיד.

עמיקם: אני רוצה שתלך, אבא.

ראובן: סוף סוף אתה קורא לי, אבא. כן, תלך, אבא. זה טוב כמו שמן בעצמות. תלך! כל כך מהר? לילה שלם לא ישנתי עד שהחלטתי לבוא, מחלתי על כבודי.

עמיקם: מסנן בין שיניו כמו גנב, בכניסה האחורית.

ראובן: דבר בקול, לא בין השיניים כמו מסננת.

עמיקם: אתה לא תמשוך אותי לשחק את המשחק שלך.

ראובן: לא, אתה בשקט תתקע לי סכין בגב. אתה הרי החלטת בכלל להתחתן רק כדי שתוכל לא להזמין אותי. ובכן לידיעתך, אני לא אכנס כמו גנב. כולם יראו מאיפה אני נכנס. אבא שהבן שלו לא מזמין אותו לחתונה שלו – אסור לשמור דבר כזה בסוד, לא?

עמיקם: אתה כבר מאיים, תעשה סקנדל. תתבזה אבל תמשוך אותי לבוץ יחד איתך.

ראובן: אני לא אתבזה. אתה לא יודע שבשבילי הכניסה האחורית היא המכובדת?

עמיקם: היא רק בושה, תאמין לי.

ראובן: המומחה שלי לענייני בושה. עשית כבר דוקטור בנושא? הבן שלי... אני לימדתי אותו מה זה עולם ומה זה עם ומעמד, לימדתי אותו ערכים ואומץ, והוא מלמד אותי מה זו בושה, לעת זקנה.

עמיקם: די, אבא!

ראובן: מסכן שלי, אתה סובל. אני צריך להתבייש ואתה סובל.

הדלתות מהאולם נפתחות בינתיים, המלצר ובעל האולם נכנסים, מחפשים

המלצר: הוא ברח לכיוון הזה, אני ראיתי.

מהאולם נשמע הקלרינט של המנגן בניגון חסידי. בעל האולם והמלצר יוצאים לשם

ראובן: אתה לא זוכר? עם הניגון הזה של הקרלינר'ס מוליכים ברחוב מאה שערים בירושלים חתן לבית הכנסת בשבת לפני החופה. מנגן יפה, אה? אני לימדתי אותו. עכשיו הוא מחפש אותי, קורא לי.

עמיקם: אני מבין. הבאת איתך גם בולדוור?

ראובן: מה אתה רוצה להגיד?

עמיקם: סוגר את הדלתות, אווז בראובן בכתפיו, באיום תשמע משהו, אבא!

הדלתות נפרצות, המנגן נכנס, בורח, המלצר ובעל האולם אחריו

המנגן: כלפי ראובן, נאחז בו הנה, הוא, בנאדם הזה, בנאדם טוב.

ראובן: קצת מבוהל מה העניין, אם מותר לי?

בעל האולם: מה העניין?! אל המנגן אתה יודע איפה אתה בכלל?

המנגן: לא יודע, שום דבר. אני לא גיאוגרפיה, אני מוזיקה. גם ברוסיה נוסעים אוראל, סיביר, עייפים, יושנים ברכבת, אחר כך קמים, מנגנים, לא חשוב איפה, העיקר מוזיקה טוב.

בעל האולם: כאן לא אוראל ולא סיביר.

המנגן: ישראל, בטח. טוב, חם בחוץ, רק בפנים קצת קר, אין חימום צנטרל.

המנגן: באולם חתונות שלנו יש חימום צנטרל ויש גם תזמורת שלנו, אתה מבין? לא צריך מנגנים מהרחוב. עכשיו החופה!

ראובן: סליחה אבל האדם הזה הוא איתי, אורח שלי, הוא...

בעל האולם: איתך...! מי אתה ש...!?

עמיקם: זה בסדר. תרשה לי לטפל בעניין, טוב? תשאיר אותנו, עוד רגע.

בעל האולם והמלצר יוצאים. עמיקם אומר לסגור אחריהם את הדלתות. אבל אז

ליאורה נכנסת משם. עמוס נראה מאחוריה. הוא רואה את הנוכחים בפנים, מסתלק מיד. ליאורה נשארת, אולי סתם מסקרנות. ראובן רואה את ליאורה, מתמתח, פונה לעברה בחגיגיות. עמיקם מתחיל תנועה לעצור אותו. האלמוני נכנס תכף

ראובן: אל עמיקם סמוך עלי. אל ליאורה תרשי לי לנחש: את הנך כמובן, רואים תכף, תסרוקת כזאת, כן, מזל טוב!

ליאורה: אל ראובן מי אתה? אנחנו מכירים בכלל?

ראובן: תרשי לי להציג את עצמי: ראובן צימרינג, היום רק ראובן, האבא.

ליאורה: היום? סוקרת אותו ומה היית אתמול?

ראובן: את שואלת עלי, אני לכשעצמי? אני מביין. אני נראה חשוד. ודאי, איזה איש רוח של ימינו נרטב בגשם? איפה הפרייבט שלו? הוא לא לוקח ספיישלים חופשי? הרי להיות איש רוח עברי בימינו זו משכורת שמנה באקדמיה עם שבתונים באמריקה, לא? זה ודאי לא אוטודידקט שהלך להיות פועל בניין ונפל מהפיגום, ביום גשם אגב.

ליאורה: יש לך הרבה עניינים עם גשם, אני רואה.

ראובן: יש לך חוש הומור, יפה. ממשיך, בחולשת דעת, כבר לא בטוח ובכן, אם תרשי לי לגמור להציג את עצמי... ראובן צימרינג... ראובן, האבא של החתן...

האלמוני: אל המנגן, בצד האבא של החתן הוא אמר?

ראובן: מנגב זיעתו את הנך כמובן... לא, את זו לא את, לא היא, האימא של הכלה זאת אומרת, לא...

ליאורה: בוכה זה נכון, נכון מאוד, אני לא היא, לא... היא, האימא של הכלה, היא אשתו, לא? של האבא של הכלה, כן... מתגברת על בכייה שתיהנו, שתשמחו, שתהיו אנושיים, כולכם ביחד! יוצאת

עמיקם: אל ראובן סמוך עלי, אה?

האלמוני: כבר לוקח את ראובן הצידה מה זה אצלך? חוצפה כזאת או אין בכלל שכל? מי אומר דבר כזה: מחותן? אבא? דוד לא מספיק? כולם יודעים מי האבא של החתן, לא? אולי החתן בכלל יתום, אז מה, תחיית המתים? אתה חדש בחתונות, אה?

ראובן: מי אתה, אם מותר לי?

האלמוני: אני הדוד של, מהצד השני... אתה חדש בחתונות, חושב לאכול בחתונות זה צחוק, שום דבר. צריך לדעת. אני בחתונות עוד מלפני 1948, עוד לא היתה מדינת ישראל. לפעמים אני אוכל בחתונות של ילדים של

חתונות שאכלתי, גם של נכדים. אבל מה? בשכל. אני נכנס מאחורנית, ואני גם בא מוקדם. שלא יגידו בא רק בשביל לאכול. אז אני רואה חופה, אז מה? לא נורא. לפעמים יש חופה יפה.

עמיקם: בצד, צוחק, מין צחוק פנטסטי!

האלמוני: הוא צוחק עלי?

ראובן: לא, הוא צעיר מודרני וליברלי, הוא לא צוחק לקבצן חתונות, רק לאבא שלו הוא צוחק.

עמיקם: כבר לא צוחק, ניגש אל ראובן, אווזו בו רחם עלי, אבא, רחם על עצמך.

מתחיל להוביל אותו ימינה, החוצה

האלמוני: האבא, באמת?

ראובן: אלא את מי מובילים, זורקים החוצה? לא את האבא? משתחרר מידי

עמיקם

עמיקם: ההצגות שלך.

האלמוני: סליחה, אני מצטער. דבר כזה לא ראיתי. תמיד כל דבר בהתחלה

חושבים הוא אמיתי, אחר כך יוצאת האמת, רואים הוא מזויף. פה להפך,

בהתחלה לא נראה אבא בכלל, פתאום יוצא אבא באמת.

איריס: נכנסת מיקי... אני פה אל הסבא, הוא... רואה את ראובן שלום.

עמיקם: תכירו. אל ראובן זאת איריס.

איריס: אני האימא של מיה. וכלפי הסבא זה הסבא שלנו, סבא אהרון, הוא...

ראובן: אל הסבא הישן נעים מאוד לפגוש אותך. ואל איריס נעים מאוד לפגוש גם

אותך. אני ראובן צימרינג, האבא של עמיקם, מיקי זאת אומרת.

איריס: ככה קוראים לו, כולם.

ראובן: ודאי, הכי קל. אני התהפכתי לילות שלמים עד שבחרתי בשם שלו,

עמיקם.

איריס: תכף ידעתי שזה אתה.

ראובן: באמת? מה הסימנים המחשידים?

איריס: לא, להפך, כל ההופעה, ה..., גם ה... כן, המעיל.

ראובן: אני רגיל, המעיל הוא אצלי מין סמל מסחרי, כמו שקוראים לזה היום.

אני גאה עליו מאוד. הוא תמיד עלי, בכל משמרות המחאה וההפגנות,

בחורף, בקור ובגשם.

עמיקם: פורץ מתוכו גם בקיץ, בשמש ובזיעה, לא? מתעשת סליחה, אני

מצטער.

ראובן: למה סליחה? זה נכון, אני לא בוגד בקיץ במעיל ששירת אותי בחורף. כך או כך אני שמח, על אף הנסיבות המיוחדות. כן, אין מה להסתיר, כן, ובכן...
איריס: אולי תשתה משהו.

ראובן: כן, הייתי חייב לבוא, אני... כן, כך... מצא מה לומר, ובתנופה, בחשיבות חתונה זה לא בחור ובחורה שנכנסים למיטה, איתך הסליחה. חתונה היא הרבה יותר מזה. ראיתם פעם איך מוליכים חתן לבית הכנסת בשבת שלפני החופה בעולם הישן, במאה שערים בירושלים?
איריס: לא. מאה שערים, זה מעניין. תשתה, בבקשה.

ראובן: זה לא "מעניין", זה הרבה יותר מ"מעניין". אני נולדתי וגדלתי שם ואני לא מתבייש להיות גאה על זה מאוד. וכמי שידוע כהומניסט ואיש שמאל ידוע אני לא צריך להראות תעודת הכשר על הנאורות שלי. לכן אני לא מפחד לומר שיש לחברה המודרנית שלנו הרבה מה ללמוד בעולם הישן. אצלם אין רעב ללחם. ואין ילד שלא לומד. וגם לחיגרת עלובה מוצאים כן זוג ומשדכים לה את הגיבן או את העיוור.

איריס: זה יפה, אנשים אחרים מדברים על אלוהים, ואתה מדבר על האדם.
ראובן: זה נכון, תפסת יפה. ובכן לעניין שלנו.
איריס: אולי בכל זאת תשתה.

ראובן: תודה. שותה קצת, ומיד ממשיך בחגיגות ברחוב מוליכים את החתן, הרחוב מלא, מתפוצץ מאנשים, והם הולכים איתו ושרים, המשפחה, השכנים, המתפללים, כל העדה, מחנה שלם הולך איתו גוף אחד ושר עד שהחלונות רועדים. זה העניין. חתונה היא לא עניין פרטי. בחתונה חתן וכלה נכנסים למיטה והמחנות שלהם, המשפחות שלהם במקרה הזה, נכנסים יחד איתם למיטה, והם נלחמים ידו של מי תהיה על העליונה.

איריס: הו, זה מעניין. מתקנת את עצמה סליחה, זאת אומרת.
ראובן: זאת מלחמה שהתחילה עוד בימי קין והבל, מי ינצח? מנחתו של מי תתקבל? המלחמה הזאת היא החיים, היא התרבות. במלחמה הזאת חתן וכלה מתחברים בסוף, אם זכו, באהבה גדולה, ואיתם יחד עולם ומלואו. האלוהים בעצמו מגיע אז לתיקון, נאמר בקבלה.

איריס: זה יפה, מרגש.

ראובן: בשביל זה אני כאן. מורה על עמיים לתת לו יד, לעזור לו, להיות איתו המחנה שלו במלחמה. מה עוד שהצד השני זו משפחה חשובה, מן המושבות, בועזים, סולת הארץ, עם קשרים בממסד, בתקשורת.

איריס: אתה מתכוון אלינו? אין צורך, אנחנו לא...

עמיקם עושה איזו תנועה כאומר להתפרץ, אבל עוצר בעצמו

ראובן: אל עמיקם אני אענה לך.

איריס: אולי ניכנס לאולם.

ראובן: תסלחי לי, אבל אני חייב תשובה לבן שלי. הוא שאל משהו, רצה לשאול זאת אומרת, אני מכיר אותו. אני חייב תשובה גם לכם, אני חייב תשובה לעולם כולו. אדם עוזר לבן שלו במה שהוא עשה כל חייו, הוא נותן לו את הפירות של חייו ועמלו. אני בניתי בתים, ואני ניהלתי ולימדתי והרציתי וכתבתי בעיתונים.

עמיקם עושה איזו תנועה של רוגז

ראובן: נכון, בסך הכול מכתבים למערכת, בלי בוש, נודניק, נגד כל עוול ושקר, אני לא נחתי יום אחד ו... ו... כן, ואחרי הכול נשארתי בידיים ריקות, וזאת הגאווה הגדולה שלי, הידיים הריקות שלי, זה מה שאני נותן לבן שלי ביום החתונה שלו. וכמו שכבר אמר משהו: אין לב שלם כמו לב שבור.

איריס: זה יפה מאוד.

ראובן: תודה, זה נכון. ובידיים האלה, כמות שהן, ערומות, גם סחבתי קרח למקרר הקרח של אימא שלו זיכרונה לברכה מרחק של קילומטר וחצי לפחות, מקרר הקרח שהיה אולי האחרון בישראל. כמו אש הן בערו מהקרח.

עמיקם שוב באיזו תנועה של רוגז

ראובן: משהו רוצה להעיר משהו, הערת ביניים?

איריס: למה? הכול בסדר, אין שום סיבה.

המלצר נכנס. המנגן קם ממקומו, מתקרב לאטו אל ראובן, לחפש מחסה

ראובן: אל המנגן אני כאן, אל תפחד. ואל איריס לי אין כסף לחתונה באולם מפואר עם מלצרים מהודרים.

איריס: אני מסכימה איתך, גם אנחנו רק מתוך חובה למשפחה.

ראובן: אני לא צריך שתסכימי איתי. אוהז בירו של המנגן אבל בשביל מנגן ניגונים יהיה לי תמיד כסף. ובחתונה של הבן שלי ישמעו את הניגונים של ר' אברום, הסבא של החתן. ויהיה גם ריקוד לכבוד חתן וכלה. אני לא רק אנאם.

עמיקם שוב באיזו תנועה של תדהמה, של שאלה לעבר ראובן

ראובן: עוד פעם? משהו לא מוצא חן בעיניך?

המלצר: אל איריס סליחה... רק ביקשו להגיד לך, אנשים כבר באים. יוצא

ראובן: ככה? כבר באים? אנשים? חשוכים ומפורסמים ודאי. שיבואו! ואל עמיקם אתה תבין עוד מעט. הבן של ראובן צימרינג יתחתן כמו שהבן של ראובן צימרינג צריך להתחתן. אני עוד חי, אני... כן, זאת רק ההתחלה! אל המנגן בוא!

ליאורה מגיעה לפתח, רואה את האנשים, מסתלקת. עמוס מגיע מיד, נעצר בפתח **איריס:** עמוס. באת בדיוק ברגע הנכון. בוא תכיר את האבא של עמיקם, ניכנס כולנו יחד.

עמוס: לוחץ את ידו של ראובן אני שמח. עמוס, האבא של מיה. אני שמח מאוד, מאוד. פונה לצאת סליחה, רק רגע. יוצא

ראובן: אוחו ביד המנגן בוא, פנימה!
עמיקם: עומד בדרכו אתה לא תיכנס לשם! אני רוצה להתחתן בכבוד, בשקט, בלעדיך!

איריס: לא, למה?
ראובן: תרשי לי, אני לא צריך עזרה. אל עמיקם אתה לא הזמנת אותי, נכון? חשבת שאני אגרום לך בושה. מה יצא? מישהו אחר הזמין אותי. ציפצפו עליך, עשו ממך צחוק. זאת בושה קצת יותר גדולה, לא? מה דעתו של המומחה?

עמיקם: אתה מבלבל במוח, אף אחד לא...
איריס: אם תרשו לי, אני...
עמיקם: אף אחד לא הזמין אותי, הוא סתם יורה מהמותן. הוא עוקב אחרי תמיד, מתקשר לחברים. מישהו סיפר לו, נתן לו את ההזמנה. הכול מזויף, הצגות.

איריס: אולי בכל זאת תרשו לי.
ראובן: זה בסדר, כל דבר בזמנו. ואל עמיקם אני לא ארשה שיעשו לך דבר כזה, אתה מבין? זה העניין. אותי לא יסכסכו נגדך, עם כל הכבוד שמחלקים לי.

עמיקם: הכבוד שמחלקים לך?!
ראובן: נסער, בקושי ככה, אה? ככה? למה אם כן...? למה לדעתך הזמינו אותי, אה? נכון, אני אפוזיציונר, פרא אדם, אבל אני שם, אישיות, הנוכחות שלי מרתקת, חשובה. אבל מי שעשו את זה עשו את זה על חשבונך. באותו מעשה מכבדים אותי ומשפילים אותך. עוד היום, בחתונה, הצעד הראשון שלך במשפחה החדשה. תעבור על זה בשקט היום, מחר יעשו ממך סמרטוט גמור.

אתה, עם כל התעודות שלך, ההצטיינויות שלך, הקצונה, האוניברסיטה, והעיקר – הבן של ראובן צימרינג!
איריס: לא, מה פתאום? בשום אופן!
עמיקם: אל ראובן הבן של ראובן צימרינג, איזו בדיחה!
ראובן: איך אתה מדבר אלי? אני אבא שלך!
עמיקם: זהו בדיוק, ואני הבן שלך!
ראובן: ככה?
עמיקם: ככה! ליצן כזה, תעזור לי...! בטח, תרקוד, תשיר, גם תנאם. מה תגיד?
מליצות! אתה רק יכול לעשות צחוק מעצמך, ממני יחד איתך.
ראובן: ככה, אה? ככה, אה?
עמיקם: ככה, אה! ככה, אה!
ראובן: כבעס איך-אונים, באיבוד שליטה ככה אז ככה! ככה אז ככה!
עמיקם: באמת? מעניין!
ראובן: בכל לבו, באיבוד עשתונות אתה עוד תשמע מה שיש לי לומר, תהיה לך הפתעה גדולה! אתה עוד תבקש סליחה ומחילה, על הברכיים תבקש! כולם עוד ישמעו, כל הארץ, התקשורת, הממסד, כולם יבקשו, על הברכיים! וראובן צימרינג יסלח להם, כן! ראובן צימרינג עוד חי! יוצא עם המנגן לאולם
עמיקם יוצא אחרי ראובן, לעצור אותו. סבא אהרון מתעורר בינתיים
איריס: אתה ער? ראית? שמעת?
סבא אהרון: בסגול אה! מתכופף, מסתכל אל מתחת לשולחן. הכיסאות שבערימה מתדרדרים
איריס: מה אתה מחפש שם? אוי, הכול נופל. מחזיקה בכיסאות שלא יפלו
מיה: נכנסת, אל איריס אבא של מיקי שם.
איריס: זה נורא, רחמים עליהם, מוכרחים לעזור להם.
מיה: להם?
איריס: גם לו. לא מאבדים את העשתונות ככה מרוב תענוג. ועכשיו הוא שם, הוא איש תמים אחרי הכול, וכולם לא כל כך תמימים, הם ילעגו לו, הם...
מיה: מי הזמין אותו, אימא? מישהו הולך להרוס לי את החתונה. מי הזמין אותו?
איריס: מוכרחים לעשות משהו, מוכרחים לעזור להם, מוכרחים. יוצאת לאולם
עמיקם: נכנס מהאולם, ובשקט, אל מיה הוא הודיע שהוא רוצה לדבר. לא תהיה חופה לפני שהוא ידבר.

מערכה שנייה תמונה ראשונה

זמן מה אחרי כן. מן האולם נשמעת התזמורת, בעיקר כשמישהו נכנס או יוצא והדלתות נפתחות. סבא אהרון על הכיסא שלו, ישן. עמיקם עומד, מדליק גפרורים, אחד ועוד אחד, נותן להם לבעור עד הסוף בין אצבעותיו. מיה נכנסת, נעצרת מולו

עמיקם: שנים הייתי מדליק גפרורים, נותן להם לבעור בתוך האצבעות עד הסוף, התאמנתי בכוח סבל, במשמעת עצמית, לא להיות כמוהו.

מיה: אף פעם לא סיפרת לי דברים כאלה.

עמיקם: היה חסר לך משהו?

מיה: אני מתחילה לחשוב שכן.

עמיקם: יש עוד זמן, עוד לא היתה החופה, אפשר בכלל להתחרט.

מיה: מה פתאום אתה אומר את זה?

עמיקם: למה לא? את צריכה לחשוב על זה. יש לי אבא פתאום, עובדות חדשות,

המסכה יורדת, האמת מופיעה, אולי משהו שאת לא סובלת.

מיה: ואולי להפך, משהו שאני אוהב יותר? פתאום קופצת עליו, לקחת מידיי את

הגפרורים תפסיק את זה, תן לי!

עמיקם: תעזבי אותי!

מיה: משליכה את הגפרורים, מחבקת אותו, מנשקת אותו מיקי שלי, מיקי! אני אוהבת

אותך, אני צריכה אותך, צריכה אותך, צריכה!

עמיקם: תעזבי! משתחרר ממנה, לא גס אבל החלטי

מיה: מה קורה לך?

עמיקם: מה קורה שם?

מיה: מה קורה לך, אני שואלת.

עמיקם: ואני שואל מה קורה שם. הוא מדבר, הוא גומר?

מיה: הוא לא התחיל, הוא מחכה לך. הוא רוצה שתהיה לידו, שגם אתה

תשמע.

עמיקם: מה עוד? אין גבול, שום דבר? זאת סחיטה, לעמוד לידו שם כשהוא...

מיה: אתה לא מגזים? ממה אתה מפחד?

עמיקם: הוא עלוב מדי ואתם חזקים מספיק בשביל... זה מה שאת רוצה

להגיד?

מיה: אני לא אמרתי את זה.

עמיקם: אני פשוט לא מסוגל לעמוד לידו ולראות איך צוחקים ממנו.
מיה: לא צוחקים.

עמיקם: זאת ההתחלה. אחר כך גם ירחמו עליו. גם עלי, כדאי לי. לחשוב שאני בישלתי את הדייסה הזאת, כן הזמנתי ולא הזמנתי. זה מה שיצא.
מיה: מי אתה חושב הזמין אותו בסוף?
עמיקם: אף אחד. הוא עוקב אחרי תמיד, מתקשר לחברים. מישהו סיפר לו, נתן לו את ההזמנה.

האלמוני נכנס בתוך כך, עומד מול הראי, גם מתקרב אליהם כמו רוצה לשאול משהו
מיה: רק אימא שלי ידעה על העניין. אולי היא סיפרה הלאה לאיזו דודה.
עמיקם: תעזבי את זה. זה מה שהוא היה אומר תמיד: לברוק אותם כולם במכונת אמת, לחשוף את ערוותם. את רוצה לחשוף את כל השקרים, כל המזימות?
מיה: איזה שקרים? איזה מזימות?

עמיקם: מחפשים אז מוצאים. תשאלו אותנו. הכול מושחת, רקוב, הכול אינטריגות.
האלמוני: אל עמיקם, שואל סוף סוף דודה שלך היא באמת יודעת לרקוד, עיוורת?

עמיקם: כן, היא יודעת.
האלמוני: היא רצתה עוד פעם שאני ארקוד איתה. איך? אני בחתונות רק אוכל. אני אף פעם, שום גברת לא הזמינה אותי שאני ארקוד איתה... היא בטח לא יודעת מי אני באמת. מי יודע מי היא חושבת שאני, אה?

עמיקם: אוחזו בו פתאום, במין צחוק ומי אני, אה? מי יודע?
האלמוני: סליחה?
עמיקם: שום דבר.

האלמוני: הולך ועומד מול הראי אני אף פעם לא הסתכלתי בראי.
איריס: נכנסת גם אתם אוהבים את המקום הזה, מה? מכסה את סבא אהרון במשהו, ואל עמיקם מחפשים אותך שם, אבא שלך.

מיה: מיקי לא רוצה.
עמיקם: בכעס אני לא יודע לדבר בעצמי? פונה הצידה, מיה אחריו.
בעל האולם: נכנס, אל איריס סליחה על העיכוב.

איריס: מיד. אל עמיקם סליחה. מושכת איכשהו את בעל האולם הצידה בשקט אם אפשר, אני לא רוצה לערב אותם, חתן וכלה.
בעל האולם: תסבירי לי עוד פעם. אני לא מבין, כאן את רוצה...?

איריס: כן, בריוק, עם השולחן הזה.

בעל האולם: זה המחסן. השולחן הזה, הכיסאות – זה סמרטוטים. כלפי האולם חסר לנו בלגן שם, אז להתחיל לסדר כאן? היינו כבר צריכים להיות מזמן בחופה, אפילו בארוחה. עכשיו גם הסנדוויצ'ים נגמרו, תכף גם האוכל יישרף, יחד עם השם שלי.

איריס: אני מצטערת. אנחנו כמובן נשלם בשביל העבודה הנוספת.

בעל האולם: בשביל מה? חסר מקום באולם?

איריס: יש, כמובן. אני רק רוצה מקום מיוחד בשבילנו, המשפחה הקרובה.
בעל האולם: למשפחה יש שולחן מיוחד למעלה, בראש האולם. כאן הזנב, תסלחי לי.

איריס: אנחנו נפתח אחר כך את הדלתות המתקפלות האלה, ואז זה יהיה ראש האולם, לא? אנחנו צריכים עכשיו מקום מיוחד, שקט ואינטימי. יש בעיה, עניין עדין, בן ואבא.

בעל האולם: תסלחי לי, גברת, מספיק לי חתנים וכלות על הראש, אני לא צריך גם בן ואבא. אי אפשר לעשות ממני צחוק ולשבת דווקא פה בתוך הפח זבל שלי. זה לקלקל את השם שלי.

איריס: להפך, זה מקום של פעם, פשוט, נעים, נוגע ללב כזה. איך שהוא ככה בצד, בשקט, כמו רקפת מתחת לסלע.

בעל האולם: נדהם ובשקט נוגע ללב? רקפת מתחת לסלע?

איריס: סליחה, אני מצטערת, אני אותר אם זה כל כך קשה לך.

בעל האולם: בהתאפקות שמאחוריה איבוד עשתונות לא, זה לא כל כך קשה לי, כל כך! להפך, זה קל לי, כל כך! כן, אני אסדר לך כאן את השולחן הזה! והוא כבר מושך את השולחן והכיסאות מהפינה למרכז

איריס: תודה, אני שמחה.

בעל האולם: שום תודה, שום מילה יותר! אני בן-אדם עצבני. אני אסדר לך כאן שולחן אבל את תעזבי אותי בשקט! סליחה.

איריס: אני מבינה, תודה בכל זאת, סליחה. פונה אל הסבא, מכסה אותו עמיקם, שעמד בצד עם מיה, כמו מחליט משהו, ופונה לעבר בעל האולם

מיה: אחריו לאן?

עמיקם: נעצר, בלחישה את עוקבת אחרי?

מיה: מה קורה לך? פונה ממנו

המלצר: נכנס, אל בעל האולם, כלפי השולחן והכיסאות מה זה?

בעל האולם: אל תשאל, שום דבר! פותחים פה שולחן, תעזור לי ותשתוק!

מוציא מאיזה מקום מפה, צלחות, כלים ישנים

המלצר: כבר עוזר לו לסדר איך? פה יאכלו?

בעל האולם: בשקט שיאכלו, שייחנקו, לא מעניין אותי. היא גם תפתח את

הדלתות ותעשה מזה ראש האולם. לוקחים תחת וקוראים לו ראש. איזה

בני-אדם! אני בונה להם אולם חדש, פנינה, והם, או שהם מטנפים אותו

עם החתונות שלהם, או שהם רוצים את האולם הישן, את המחסן הזה. אילו

יכולתי להשאיר הכול סגור, שקט, יפה, בלי חתונות, בלי בני-אדם!

המלצר: גם אותי מישוהו הרגיו, המנגן הזה הרוסי.

בעל האולם: שום גם אותך! אותי הרגיו. המקום הזה נוגע לה ללב, כמו... יותר

טוב לשתוק. בחיים שלי לא שמעתי דבר כזה. חשבתי שאני... משתתק, מפסיק

לסדר, מסתכל באיריס, מסנן רקפת מתחת לסלע!

איריס: סליחה? אני יכולה לעזור במשהו? אני אשמח.

בעל האולם: תגידי לי: יש לך כוחות כאלה, אנרגיות, את יודעת, על-טבעי?

איריס: אני?

בעל האולם: למה בעצם אני עושה את זה? למה במקום לחנוק אותך אני עושה

מה שרצית. למה?

איריס: אני לא מבינה.

בעל האולם: אני משתגע. פונה לצאת, ואל המלצר תסדר לה שולחן שיהיה יפה,

אתה שומע? עשר, דווקא!

איריס: תודה, אני שמחה, אני ידעתי שבסוף... נעצרת סליחה.

בעל האולם כמעט יוצא. עמיקם משיג אותו בפתח, עוצר אותו, מחזיק בידו

בעל האולם: סליחה?

עמיקם לא אומר כלום

המלצר: במקביל, אל איריס, תוך שעורך את השולחן עצבני היום. רק אותו מרגיזים!...

מה אכפת לו אם גם אותי מישוהו מרגיז? יהיה חסר לו? על חשבוננו?

בעל האולם: אל עמיקם מה העניין? גם אתה? לא מספיק הוא שם? סליחה,

אבא שלך, אני מבין.

עמיקם: פתאום, בשקט תוציאו אותו החוצה, ההוא, שם בפנים, שמעכב אתכם.

בעל האולם: אבא שלך.

עמיקם: הוא לא אבא שלי. שיוציאו, שיזרקו. שניים, שיהיה ברור, שלא יחזור.

בעל האולם: שם, באולם? יהיה סקנדל.

עמיקם: שיעשו את זה בשקט, הוא יישאר אז יהיה לך סקנדל יותר גדול.
בעל האולם מסתכל בו. סבא אהרון מתעורר בינתיים, מציץ אל מתחת לשולחן.

המלצר: מה העניין? אני מסדר על השולחן, לא מתחת השולחן.

איריס: סבא, בוקר טוב! קום, אני אסדר אותך קצת.

בעל האולם: אל עמיקם אתה אמרת. יוצא

מיה: אל עמיקם מה קורה פה, מיקי?

סבא אהרון: רואה את עמיקם, צוחק בגרזן, אה? ככה!

מיה: טוב, אל עמיקם מה?

עמיקם: לא שמעת? בגרזן. פונה ממנה, רועד

עמוס וליאורה נראים באולם, מול הפתח משמאל

עמוס: אמרתי לך, די, אני לא יכול יותר, אני לא רוצה!

ליאורה מסתלקת. מיה פונה אל איריס, כרוצה לשאול משהו

איריס: המשפחה הזאת, תמיד מישהו שם צריך שיעזרו לו.

עמוס: נכנס, לוקח בקבוק אנחנו נשתה לחיים, לחיי המשפחה שלי!
מסתכלים בו

עמוס: צריך סיבה מיוחדת בשביל לשמוח, בשביל לשתות עם המשפחה שלי
לחיי המשפחה שלי?

איריס: שתית מספיק. אפשר לשמוח גם בלי אלכוהול.

עמוס: מוזג כוסיות לכולם זה כבר לא אלכוהול, זה ברונפן. תשאלי את המחותן
שלנו. אל עמיקם אבא שלך. אותו קוניאק, אבל הוא קורא לו ברונפן כמו
בירושלים במאה שערים וכבר זה טעם אחר. תכף תרגישו. מושיט כוסית
לעמיקם

עמיקם: לחייכם! המשפחה שלי! משפחה! שותה

עמוס: ראיתם איך הוא שותה? ברונפן! מחבק אותו כמו אבא שלך. איזה אדם,
אישיות, אני התאהבתי בו.

עמיקם משתחרר מהחיבוק שלו

עמוס: מה...?

מיה: אתה לא יודע מה?

עמיקם: תעזובי, אני מבקש.

מיה: אני לא. ואל עמוס אנחנו עם מיקי, בצד שלו.

איריס: למה צריך צדדים? אבא ובן...

מיה: אולי לא צריך אבל יש. מיקי לא הזמין את אבא שלו, ואתם יודעים את

זה. יש לו בטח סיבות טובות. וזה צריך להיות מספיק בשבילנו. הוא פה, אז שיהיה, בשקט, אתם לא יכולים להתאהב בו פתאום ולשיר לו שירים. וגם את, אימא...

איריס: מוצא חן בעיני מה שאת אומרת, ויחד עם זה...

מיה: בלי שום יחד עם זה. אנחנו יחד עם מיקי.

עמוס: תשמעו אותה, תשמעו. הפרגית הקטנה הזאת שלנו, יפה וגם חכמה, עוד לא התחתנה וכבר... אל עמיקם יש לנו נשים כמו שצריך, אה?

מיה: זה לא צחוק, אבא.

עמוס: אל תדאגי, אני אשתדל. האמת היא שאני מתרגש. יש חיים פתאום, גם בתוך המשפחה יש חיים, יש. אל איריס, מסתכל בה מותר להתאהב כך?

איריס: אתה באמת שתית.

מיה: בחייך, אבא.

עמוס: למה 'בחיך, אבא'? את צעירה, מתחתנת, מסתלקת לך, אז די, לי אסור לשתות, לא יפה, גם לא להתאהב? אולי בכלל לחיות כבר אסור, לא יפה?

איריס: צוחקת זה הזמן שלהם, עמוס.

עמוס: גם את פה? להפך, זה הזמן שלנו, דווקא. להתאהב בגיל שלהם זו לא חוכמה, זה מובן מאליו, כמו שחתולים עושים מיאו. אנחנו לעומת זה... פתאום, מתקרב אליה, ובבת אחת מה את אומרת על זה ש...? אני ואת, את יודעת, כאן, מתחת השולחן הזה, אה? הם יסלחו לנו.

איריס: אני לא מבינה.

עמוס: מניף את הכוסית לחיים! כולם! שותה, מחבק את איריס אישה שלי! מחבק את מיה בת שלי! מחבק את עמיקם חתן שלי, כמו בן שלי! מתחבק איכשהו עם כולם אני שמח, שמח, אתם לא יודעים כמה אני שמח ומאושר. נשתה עוד כוסית, אה? פונה למזוג

תמונה שנייה

נכנסים ראובן שמחזיק בידה של אסתר, המנגן אחריהם

עמוס: תראו, תראו, איזו הפתעה, בדיוק ברגע הנכון! מתחיל לפרוש זרועותיו לקראתו, אבל נזכר שאסור ונעצר כן, ודאי.

ראובן: מופתע למראה כל הנוכחים, נעצר קרוב לפתח ככה, אני רואה. חשבתי שהבן שלי נשאר לבד בצד והנה... יפה, יפה.

אסתר: מרגישה אולי שהאלמוני בסביבה, מנסה להשתחרר מידו של ראובן תן לי, ראובן.

ראובן: את תישארי איתי עכשיו. עמיקם יעמוד מימיני ואת משמאלי, ככה אני אדבר.

אסתר: עמיקם זה משהו אחר. מה אתה צריך אותי? מי אני?

ראובן: יש כאלה שמופיעים בחברה עם אשת חברה זוהרת, אני מוליך את אחותי העיוורת. ואל עמיקם, מתקרב אליו בוא תצטרף אלי ואל הדודה שלך.

עמיקם לא עונה לו, נשאר עומד בצד, רחוק ממנו, על יד מיה, וכך נוצר מצב שבו הם עומדים בשני צדי הבמה, ראובן ואסתר בצד אחד ועמיקם ומיה בצד שני, וכאמצע המלצר שעורך את השולחן, ועמוס ואיריס שפונים פעם לצד זה ופעם לצד זה

ראובן: אפילו לא לענות לי?

עמיקם: צוחק, מין צחוק, בצד, אל מיה ואחר כך לפעמים גם אל עמוס או אל איריס את

דודה אסתר הוא מצרף על תקן של אשת חברה זוהרת, איזה תקן אני?

אסתר משתחררת בתוך כך מידו של ראובן. האלמוני יוצא, היא יוצאת אחריו

ראובן: לא שבעת להתנגח איתי? אני בעצמי באתי לקרוא לך.

עמיקם: כמו שנאמר, לא על ידי שליח ולא על ידי מלאך.

ראובן: אתה מצטט מקורות, אני שמח, לא בור ועם הארץ כמו החברים שלך.

מה שאני ינקתי טיפסף גם עליך. בוא, אין זמן, הציבור מחכה לי שם.

עמיקם לא עונה

ראובן: אתה לא מאמין לי? ודאי, ילדים רוצים את האבא לעצמם.

עמוס: אבא שלך הוא המסמר, אוהבים אותו, איזו הצלחה!

ראובן: אותי לא קונים בהצלחה, אותה זנות כמו בכסף. וכשאוהבים אותי יותר

מדי סימן שמשוהו לא בסדר אצלי. אל עמוס איתך הסליחה.

עמוס: צוחק מוצא חן בעיני. לחיים! שותה את הכוסית שלו שתיתי לכר. אנחנו

נתקן את זה, תכף. מוזג לו

ראובן: אל עמיקם בוא, אתה לא לכר בעולם, יש לך אבא.

עמיקם: זאת אומרת שבלעדיו אני כן לכר בעולם.

ראובן: לא יעזור לך שום דבר, אתה הבן שלי.

עמיקם: כמו בשר בפריזו, כשצריך מוציאים, חותכים חתיכה ומחזירים. אף

אחד לא רוצה לשמוע אותו אז הוא רץ אחרי לחתונה שלי לנאום את הנאום

שלו, ואני עוד צריך להיות לידו בתור חיזוק.

ראובן: רץ אחריך לנאום את הנאום שלי? נרגז מכדי להמשיך

איריס: אל עמיקם אתה לא באמת חושב ככה, אני בטוחה. אתה כועס, לכן אתה...

מיה: אל תתערכי, אימא.

עמיקם: זה נכון. הוא מושך אותי בכוונה, לשקוע בבוץ יחד איתו.
ראובן: אל עמיקם, ממשיך מה שהתחיל לא את הנאום שלי – את הנאום שלך באתי לנאום. אני אדבר ואנשים ידעו מי אתה, בכל שיעור הקומה שלך.

עמיקם: שלי...?!? מתגבר על עצמו הו לא, לשתוק!

ראובן: כשהיית ילד לא יכולת לראות אדם סובל, בכית, והידיים הקטנות שלך נהיו אגרופים קטנים בתוך הידיים שלי. אתה לא תהיה עוד אחד בסדרה של אנשי אקדמיה או עורכדינים מרובעים, מדושני עונג וצרי אופקים. אתה עמיקם, לא מיקי מאוס כזה.

עמיקם: עורכדינים...? אל עמוס זה מה שהוא רוצה, לסכסך בינינו.

עמוס: צוחק אני יכול לומר נגד עורכי דין דברים הרבה יותר קשים.

עמיקם: אתם לא מבינים? לוזר כמוהו הוא יעשה אותי, נון קונפורמיסט מפורסם שאף אחד לא מכיר. הוא הרי ילכלך שם בפני כולם את כל המרצים שהזמנתי לחתונה שלי.

ראובן: אני אתקוף אותם, אלא מה? האוניברסיטה היא הראש. וכשהדג מסריח מהראש הוא מסריח.

עמיקם: לא קיבלו אותו, ומאז מסריח לו.

ראובן: הרי שם אמורים לשרת בקודש, האנשים הכי טובים, השאור שבעיסה. אבל כשבא מישוהו בעל ייחוד סגולי אמיתי, כן, כשראובן צימרינג בא, אדם שתלו בו תקוות גדולות, שלא לדבר על הלהט המוסרי שלו, על החזון שלו...

עמיקם: שלו...? של מי שלו...? צוחק

ראובן: שלו שלי, אלא של מי? אתה צוחק לי.

עמיקם: באמת? צוחק לו? אתם לא רואים מי הוא?

עמוס: בצד, בשקט אל איריס לא נעים לומר, אבל בעיני...

איריס: גם כן בשקט, שעמיקם לא ישמע הכעס מעורר.

עמיקם: מה...? סליחה, סודות.

ראובן: נעלב מאוד, פונה לצאת בסערה, חוזר, ואל עמיקם כשאתה נולדת שמו אותך בידיים שלי. היית תינוק יפה. ואני חשבת: הנה, החיים שלך מתחילים. באותו רגע כמו ברק החלטתי לעשות מה שרציתי כבר הרבה זמן, לעזוב את

הישיבה, לגזוז את הפיאות והזקן, להתחיל גם אני חיים חדשים. אני הייתי בן עשרים וחמש כשהתחלתי.

עמיקם: למה הוא מספר את זה?

ראובן: אתה צוחק לי, מתייחר. האוניברסיטה שלך! אני לא יכולתי ללמוד כמוך, אני פירנסתי משפחה כמידת יכולתי, גם אותך. אני נאלצתי להיות אוטודידקט. ובמין זעקה אני הייתי כל ימי זאב בודד, אתה מבין? בירושלים נידו אותי, האפיקורוס האדרום! ובתל אביב, בשמאל גידפו אותי: קלריקל! מיסטיקן!

עמיקם מה הוא רוצה ממני?!

ראובן: כל השנים זאב בודד, אתה יודע מה זה? אני עם השורשים העמוקים שלי בעם ובארץ, תשעה דורות בירושלים, אני עוזב מאחורי הכול, רץ אליהם והם...?

עמיקם: כמו עם אבן הוא דופק עם החיים שלו על הראש שלי, רוצה להדביק אותי. שורשים זה אנשים, לא תשעה דורות בירושלים. תשאלו אותו אם היה לו חבר אחד. הלוא כל הערכים שלו... מליצות!

ראובן: הכול תיקח ממני, את העור תפשוט – ערכים לא! אצלי הכול בשביל העם, האדם.

עמיקם: רק שהאדם זה דבר אחד ואנשים זה דבר אחר. וזה כמו נדנדה, רק כשכולם בכוף למטה אז הוא למעלה נקי. די, אני מצטער. את מי אני מלכלך? את עצמי אני מלכלך. שילך בדרך שלו, זאב בודד, שיעזוב אותי במנוחה, בלי שטיפות המוח האלה.

ראובן: שטיפות מוח? עוד כשהיית ילד אני דיברתי איתך, לקחתי אותך איתי לאסיפות, להפגנות, על הכתפיים, יד ביד הלכנו, יצקתי בך ערכים, כן, כך.

עמיקם: מה אני, בקבוק שמן? הוא לא דיבר איתי. הוא צריך לדבר אז הוא מדבר. בן שמונה הוא הודיע לי שאין אלוהים.

איריס: הוא דיבר איתך כמו עם בוגר, עם חבר.

עמיקם: הוא גם נתן לי לעשן יחד איתו את סיגריית השבת שלו, לעשות אותי גבר חופשי. בן שמונה.

איריס: אז עוד לא ידעו שהעישון כל כך מזיק, גם אצלנו לא ידעו.

מיה: די, אימא, מספיק לתקן, להחליק.

עמיקם: מה את עושה, לדעתך?

מיה: מה שאתה עושה, עומד מול האבא שלך. זה מוצא חן בעיני.

עמיקם: אני מוחל טובות.

מיה: זה לא בשבילך. גם אני פה, גם אני.

עמוס: מוביל בינתיים את ראובן בורעו אל עגלת הבקבוקים אם תרשו לי, בלי לקבוע עמדה – פשוט למזוג עוד כוסית, כולנו, נשתה לחיים. אני והמחותן נבחר את הברונפן הכי טוב.

בעל האולם: נכנס, ואל עמיקם, לוקח אותו הצידה, ובשקט איפה הוא? מחפשים אותו בכל האולם.

עמיקם: מי...? מה...?

בעל האולם: אבא שלך, זאת אומרת לא אבא שלך, לזרוק החוצה – שכחת?

עמיקם: נזכר הוא כאן, הנה, ההוא...

בעל האולם: עכשיו תחכו רגע. אל המלצר כמה זמן אתה צריך בשביל השולחן הזה?

המלצר: עוד רגע. אתה אמרת לסדר עשר.

בעל האולם: תגמור ותחזור, איזה בלגן שם. יוצא לאולם

עמוס: גמר למזוג הנה, כולנו נשתה עכשיו.

ראובן: משתחרר מעמוס ופתאום, משהו שהתבשל בתוכו ובכך תשמעו! אני נולדתי בעיר העתיקה של ירושלים, עם כיפות הזהב והכסף שלה הקדושות והמפורסמות. מה אתם חושבים אני זוכר מהילדות שלי?

איריס: מופתעת ירושלים כל כך יפה, קשה להחליט.

ראובן: שום יופי! קערת פח ריקה בידיים שלי, זה מה שאני זוכר. היה בקערה מרק עדשים ואני אכלתי וגמרתי ונשארתי רעב, ואז גירדתי את הקערה, עוד חתיכת אמייל התקלפה ואני בכיתי. ואל עמיקם הקערה הריקה הזאת – אני ממשך ואוכל ממנה כל חיי, ממנה אני שואב את הערכים שלי, אתה מבין? דאגה לחלשים ולסובלים, ובעצמי הסתפקות במועט.

עמיקם: הדוד מנשה, אח של אימא שלי, חזר מאמריקה והביא לה פריג'ידר. לכולם כבר היה, לנו עוד לא. פריג'ידר לבן, מבריק, הוא האיר את כל החור שלנו. היא היתה מאושרת. ואז הוא, אבא שלי, שכנע אותה להחזיר לו אותו. פריג'ידר, מצרך בורגני. אנחנו צריכים להסתפק במועט, להיות גאים במקרה הקרח שלנו, האחרון!

ראובן: אני בעצמי הבאתי לאימא שלך את הקרח בידיים הערומות שלי, ספר גם את זה.

עמיקם: פעם אחת, באותו יום. אני ואימא המשכנו לסחוב את הקרח שנים אחר כך, בסלים. הכול הצגה, משחקים של גאווה וריב ואין מנוחה רגע.

ראובן: משחקים? גאווה? אני עבדתי יום ולילה. עד היום זוכר הנוער של שכונת התקווה את ראובן צימרינג. וכשהייתי במועצת הפועלים – שום תוספת בושה לפועלי הניקיון! נבקש תוספת כבוד – אמרתי להם. בשביל בושה ייטנו יותר, הם אמרו. רבנו, ודאי. ומה עם השחיתות במועצה? כל הדלתות נסגרו לפני מיד. הרצאות לפועלים – יוק! אני המשכתי, בהתנדבות. ואנשים לא באו. הוא ודאי לא שווה כלום, בטח, מרצה בחינם...! כל העיתונים פירסמו מאמרים בנושא.

עמוס: אל עמיקם תסלח לי אבל... כן, האיש הזה מוצא חן בעיני, אבא שלך.

עמיקם: בשקט, אל ראובן זה היה כשאימא מתה, נכון? המאמרים...

ראובן: אני לא שומע אותך.

עמיקם: תשאלו אותו אם זה היה כשאימא שלי מתה.

ראובן: אולי, אני לא זוכר בדיוק.

עמיקם: אני זוכר. אני באתי להלוויה מהפנימייה, ואתה... בבית הקברות, חיכינו לאלונקה, ואתה שאלת אותי אם קראתי את המכתבים שלך למערכת בעניין מועצת הפועלים. אלה היו המאמרים. שאלת אותי גם אם החברים שלי קראו, הדור הצעיר.

ראובן: הדור הצעיר חשוב לי יותר מכל דבר.

עמיקם: בהלוויה של אימא שלי, בבית הקברות. הוא לא מבין בכלל מה פה הבעיה.

ראובן: אתה הבן שלי, נתתי בך אמון, רק אתה נשארתי לי.

עמיקם: באיזו זעקה שקטה, ספק אל עצמו וספק אל כולם בן-אדם יכול להיות כל כך עיוור, כל כך סתום? יש גבול לשכל, גבול למה שרואים, לא? אין גבול לעיוורון, לקהות? בן-אדם כזה, אפשר להאמין לו שהוא רגיש לאיזשהו סבל? אחד כזה, ערכים...?

ראובן: פגוע מאוד ככה? ככה!?

עמוס: אווזו בו, להרגיע אותו אתה לא צריך...

עמיקם: אל מיה, שמסתכלת בו מה את מסתכלת עלי? כל הלכלוך הזה...

מיה: זה אתה.

עמיקם: מי אומר שדווקא הפצעים שלך זה אתה, דווקא הפצעים? הייתי רוצה להיקבר עכשיו, להיעלם, להתנף.

ראובן: משתחרר מעמוס, ואל עמיקם אתה לא יכול לסבול לראות אותי מצליח וכובש לבבות, זה העניין. יותר מזה, אתה מפחד שגם את הלב שלך אני

אכבוש. ואל האחרים מספיק לי, אני השתדלתי, אתם עדים כמה השתדלתי. אנשים שם מחכים לי, אני חייב להתייצב לפניהם. פונה לצאת
עמוס: חכה, רק רגע... ואל עמיקם אתה מבין? אני בן-אדם רגיל, גם כשהייתי ילד, שמנמן כזה, אחרון בספורט. רק פנטזיות כאלה, מציל גידונים למוות. וגם עכשיו, משפחה גדולה וחשובה ואני עורך דין של החוזים הקטנים. רק בשמחות, גונב סנדוויצ'ים. וגם... כן, מתחת לשולחן. נו, ככה, לחיות סוף סוף. והנה אבא שלך... ושניכם, אבא ובן, אתם נלחמים ויחד עם זה... כמה חיים! ואיזה עניינים על הפרק! לשמוע אתכם זה כמו רוח שממלאת מפרש, ויש כוח, ויש חשק כזה להפליג רחוק, לעשות. להפליג כבר לא נפליג, אבל... כן, לאהוב את אשתי אפשר, לא? לראות כמה היא יפה.

איריס: צוחקת תפסיק את זה, אתה שיכור.

עמוס: אני אהיה שיכור. לחיים, כולנו! שותה עוד פעם שתיתי לבד.

ראובן: אני אצא לשם.

עמוס: עוד רגע, המחותן, צריך לשתות פעם אחת ביחד. מוזג לעצמו

המלצר: גמר לערוך את השולחן, אל איריס בבקשה, עשר או לא עשר?

איריס: סליחה?

המלצר: השולחן...

איריס: כן, אני מבינה, יפה מאוד, תודה רבה.

המלצר: בבקשה. יוצא לאולם

איריס: הנה, כאן באמת נוכל לשבת ולדבר בשקט, ליד השולחן שלנו. אתם

תשלימו בסוף, אני בטוחה.

עמיקם: נדהם השולחן שלנו...?

איריס: ביקשתי שיסדרו לנו, מקום שקט ואינטימי, בשבילנו, המשפחה הקרובה,

לארוחה, אחרי החופה. נוכל לשתף גם את סבא אהרון, הוא לא מוכן להיפרד

מהכיסא שלו.

עמיקם: מוזר אני מתחיל להבין. ודאי, מעניין, מעניין מאוד.

מיה: מעניין?

עמיקם: באיזו קדחת לא מעניין, את חושבת? שולחן כזה, גם מעניין וגם... אוזן

בשולחן, מנענע אותו גם גדול וחזק.

איריס: שולחן ישן, גם הכיסאות, אני אוהבת כאלה.

ראובן: פונה אל המנגן, פתאום המנגן הזה... אתם יודעים למה הבאתי אותו

איתי?

המנגן: זהו? אני לנגן?

ראובן: אני אגיד לך מתי זהו, אתה לנגן. ואל האחרים אתמול בלילה ראיתי את אבא שלי בחלום. זה היה בחתונה שלי עם אימא שלו ז"ל, במלון הגליל במאה שערים בירושלים. היה שם קהל גדול, ואבא שלי יצא מהקהל ו... עולה על כיסא ומניח רגל על השולחן

עמיקם: מה הוא עושה?

ראובן: ממשיך יצא מתוך הקהל ועלה ורקד על השולחן את ריקוד החתונה על השולחן בחתונה שלי. הוא היה מפורסם בזה. זאת מצווה גדולה לשמח חתן וכלה.

איריס: אל ראובן, גם אל עמיקם זה יפה, מרגש.

ראובן: חכי, תשמעי אותי עד הסוף וזה יהיה עוד יותר מרגש. כשאני התחתנתי, אבא שלי כבר לא היה בחיים עשר שנים. אתם מבינים...?

עמיקם: בשביל מה כל ההצגה הזאת?

ראובן: שתדע, אבא לא קוברים כל כך קל, אם לא בחיים אז בחלום. כמעט יורד מהכיסא

עמיקם: חכה. למה שלא תרקוד גם אתה, בחיים, לא בחלום?

ראובן: אני ארקוד, ודאי, שם באולם, אחרי החופה, מצווה גדולה, לרקוד ולשמח חתן וכלה.

עמיקם: למה שלא תרקוד עכשיו, כאן, כמו אבא שלך על השולחן? שולחן טוב, חזק, לא?

מסתכלים בו, רגע של תדהמה

עמיקם: ריקוד החתונה, כיצד מרקדין לפני הכלה. למה לחכות? אחד שנותן שיצחקו ממנו, יתקעו אותו כאן בחור כזה, עומד ונואם לפני שניים וחצי אנשים כאילו זה כיכר מלכי ישראל עם מאה אלף אנשים, אחד כזה יכול גם לרקוד לפני שניים וחצי אנשים, לא?

איריס: אני לא מבינה.

מיה: אל עמיקם מה אתה רוצה להגיד? מי אלה שתקעו אותו בצד?

עמיקם: מי...? אני. אני תקעתי אותו, אלא מי? אני אתן לו לכזות אותי שם בעיני כולם?

איריס: זה לא יכול להיות.

עמיקם: לא, אה?

ראובן פונה לצאת לכיוון האולם, נעצר, חוזר מול עמיקם, פונה ממנו אל המנגן

המנגן: כן, אני מנגן, עכשיו... מנגן

ראובן: עולה אל מרכז השולחן הערוך, ובשקט אבא שלך, ראובן צימרינג, מצפצף על כיכר מלכי ישראל. היום אתה מדבר אל מאה אלף, ומחר זה איננו, כי מה שאמרת זה מים, זה שקע בחול. אם יש לך דבר אמת אתה יכול לדבר גם בתוך חור נידח, הרוח כבר תיקח את זה לאן שצריך כמו את הזרע.

בעל האולם: נכנס, רואה את ראובן, ובשקט שישבור!

ראובן: שום דבר לא יישבר. בין הבקבוקים, בין הצלחות ושום דבר לא יישבר! זה הריקוד לפני חתן וכלה, לשמח חתן עם כלה!

עמיקם: לשמח חתן וכלה, אתה...?! איזה חתן וכלה אתה יכול לשמח?!

ראובן: לפני חתן וכלה של מעלה! כן, לשמח את כל החתנים והכלות שבעולם! רוקד לאט עם קצב הנגינה, מין רוקד-קופץ מרגל אל רגל בין כלי השולחן והבקבוקים

תמונה שלישית

האלמוני נכנס, דוחף לפניו עגלה גרושה במתנות חתונה צבועניות. שומעים עכשיו את התזמורת מהאולם. הוא רוצה לומר משהו אבל אף אחד לא שם לב אליו. ראובן מפסיק לרקוד, כאילו הרוח יצאה. מסביב דממה, מועקה. המנגן עוד מנגן רגע

המנגן: מפסיק אי אפשר לנגן שיר כזה ביחד עם מוזיקה שלהם שם ביחד.

עמיקם: מושיט לראובן יד בוא, רד כבר.

ראובן לא עונה

עמיקם: בוא כבר.

ראובן: אתה מרוצה? עשית ממני צחוק מספיק?

עמיקם: אני ממש? כלפי האחרים תראה אותם, אף אחד לא מסתכל עלי,

מתביישים. לעלות יש לך כוח, לרדת אין לך?

ראובן יורד מהשולחן, מסתבך משהו במעיל שלו

עמיקם: איך שאתה נראה, עוד עם המעיל, התכווצת או מה?

איריס: אני לא יכולה לראות את זה.

עמיקם: עכשיו זה הרחמים. אל ראובן, אווז בורעו בסדר, נהיה יחד, אבל בלי

שום נאומים. ותתנהג כמו שצריך, כמו כולם. ובלי המעיל. אתה לא יכול

לבוא עם דבר כזה לחופה נורמלית. אם בכלל עוד תהיה חופה. אומר לפשוט

מעליו תן לי.

ראובן נאחז במעיל

עמיקם: תעזוב כבר פעם את המעיל הזה! מין מעיל, גם בקיץ.
ראובן נאחז במעיל

איריס: אולי לא צריך. להפך, זה מעיל יפה, מיוחד. אתה לא חושב ככה, עמוס?

עמוס: זה היה החלום שלי, מעיל עור כזה. על יד המושבה שלנו היתה קומונה, איזה גברים! אוחז במעיל אפשר רגע ללבוש, לנסות?
ראובן נאחז במעיל שלו, לא נותן לו, הוא רועד

איריס: אל עמוס תעזוב, עמוס. אבא של עמיקם צריך את המעיל.

עמוס: אני אתן לך את ה'זקט שלי, טוב? נתחלף. כבר פושט את ה'זקט שלו אני אתן לך את כל החליפה. מעיל עור ארוך, אה!

עמיקם: בואו, נשים את המעיל הזה בצד, טוב? יש מאה כאלה בשוק הפשפשים. שוב מנסה לקחת את המעיל מראובן תן לי כבר!

איריס: אל עמיקם למה? אולי בכל זאת? קר לו, רואים. יהיה יותר קר.

עמיקם: מתפרץ, בנשימה אחת סליחה, אבל הוא קר לו, לא? הוא רועד, לא אתם. מספיק שהבאתם אותו, לא?

מיה: הבאתם...?

עמיקם: אלא מה? כל הזמן אני מנסה לרחוף את זה הצידה. עכשיו אני יודע.

איריס: אם תרשו לי...

האלמוני: מנסה כל הזמן להשתחל סליחה, זה בשבילכם, מתנות של חתונה.

מיה: בלי לשים לב אליו מי הזמין את אבא של מיקי, אימא?

איריס: את יודעת, למה את שואלת?

מיה: אני רוצה שאת תגידי. את, כפה שלך.

איריס: אם תרשו לי להסביר...

מיה: בלי להסביר, בלי כוונות טובות, פשוט, ישר, תגידי.

איריס: מה כבר עשיתי? רצחתי? גנבתי? מוכרחים לעזור, לשניהם.

מיה: מי מוכרחים? הלב הטוב שלך לא שבע אף פעם.

איריס: זה הרגש הכי פשוט, לעזור, לרחם על אנשים.

מיה: מה איתי? ומיקי? אנחנו לא אנשים? אני סיפרתי לך סוד שהוא סיפר לי, ואת השתמשת בו, בלי לחשוב שאולי את דורסת מישהו בדרך.

איריס: על כל דבר צריך לחשוב? כלב קטן בגשם – מרחמים, מרימים, לא חושבים.

עמיקם: מתפרץ, שקט, חנוק זה הכול, בטוח?! חוזר בו הו לא, די!

מיה: למה די? תמשיך, תגיד.

עמיקם: כן, אה? אימא שלך מרחמת על אבא שלי, ואת מנהלת לי את החיים.

עכשיו את מרוצה?

מיה: אולי, כן, לעומת האלטרנטיבה.

עמיקם: ואולי זה לא רק רחמים, להזמין אותו ככה מאחורי הגב שלי.

איריס: אני לא מבינה.

עמיקם: הכי פשוט, הגיוני, הכי טבעי בעולם. אני פישלתי, הכנסתי אותו

להזמנה, אחר כך התחרטתי ולא הזמנתי. אז את הזמנת, אלא מה? שאנשים

לא ישאלו: איך זה, בהזמנה הוא ישנו ובחתונה הוא איננו? יכול להיות לא

נעים, בושה, לא? לא רק חתונה כזאת, גם מין חתן כזה.

איריס: זה נורא, איך אפשר...?

מיה: אימא שלי לא תחשוב דבר כזה.

עמיקם: זה גם מה שאני חשבתי. מורה על השולחן הערוך בשביל מה באמת

השולחן הזה פה בצד? חסר מקום שם באולם?

איריס: אני לא מבינה, אני אמרתי.

מיה: בשביל מה באמת, אימא?

איריס: מה אני אגיד? כל דבר שאני עושה נהיה מלכודת. הכוונות הכי טובות

שלי – בשבילי הן משהו פשוט, הגיוני, הכי טבעי בעולם, ופתאום הן

מלוכלכות ומרושעות, וגם זה הכי פשוט, הגיוני, הכי טבעי בעולם.

מיה: בשביל מה, אימא?

איריס: שיהיה לנו מקום שקט, שנוכל לדבר, להשלים בין מיקי ואבא שלו.

עמיקם: ואולי משהו אחר? קודם מזמינים שלא תהיה בושה, ואז הוא מגיע

ורואים מי הוא. אז מסדרים תכף שולחן מיוחד בשבילו בצד, להקטין

את הבושה. וכשהוא מתכוון לנאום שם, מוצאים הזדמנות ומחזיקים

אותו שינאם פה. זה לא קשה, שותים איתו לחיים, מלקקים אותו קצת, גם

עושים ממנו ליצן עם המעיל היפה, המיוחד שלו. ואני עוזר לכם, יחד,

נגדו.

האלמוני: שוב מנסה להשתחל המתנות שלכם, הרבה, עגלה מלאה.

עמוס: אל איריס מה הוא אמר?

איריס: אני לא יכולה לחזור.

האלמוני: במקביל, עונה לעמוס המתנות לחתונה, הכול פה, אני שמרתי.

עמוס: באמת? כל המתנות האלה, תראו, תראו! חתונה דבר יפה, כן.
מיה: אל עמוס די, אבא, אתה שיכור. ואל עמיקם אתה סתם מלכלך, שופך בוץ על
 הכול. זה טירוף, אתה לא שומע את עצמך, זה לא אתה.
עמיקם: אז מי זה? אולי זה הוא? זה אני, אני, אני. הראש כואב לי, לתוך
 השיניים הוא כואב.

מיה: היא לא מסוגלת להתחיל לעשות חשבונות כאלה, היא בסך הכול מרחמת
 יותר מדי.

עמיקם: בסך הכול, ודאי. בקדחת שהולכת וגוברת מה העניין? הוא כלב קטן
 בגשם? גם אני? אנחנו כל כך קטנים ואתם כל כך גדולים שאתם מרחמים
 עלינו ככה?

איריס: כל אחד צריך שירחמו עליו, זה לא עושה אותו קטן.

עמיקם: אתם לא סתם ריחמתם בשקט, אתם עשיתם דברים. אל מיה את
 סיפרת הלאה סוד שאני סיפרתי לך. ואל איריס ואת... עד שהחלטתי לא
 להזמין אותו, הנשמה שלי יצאה, אז את מרשה לעצמך כן להזמין אותו,
 ככה, כל כך קל, יפה, מלא רחמים? הלוא זה לעשות אותי ככה רשע
 ומכוער.

איריס: אני כל כך מצטערת, אני לא חשבתי.

עמיקם: כל כך הרבה רחמים! אין לאן לברוח, אין איפה להתחבא מכל הרחמים
 האלה, אין איפה ללקק את הפצעים לכד.

מיה: עכשיו זה לפחות לא מזימות, לא חשבונות מלוכלכים.

עמיקם: אצלכם זה הולך ביחד. גם כשאתם מרחמים... כמו שגשם יורד פשוט
 בשביל לרדת, בלי שום חשבונות, אבל באותו זמן יוצא שהוא גם משקה.
 ככה גם אתם מרחמים והחשבונות נהיים להם בינתיים, כאילו מעצמם. אתם
 יוצאים נקיים, משיגים בלי להתלכלך. הבונוס שהעולם נותן לחזקים. מורה
 על ראובן אצלו זה להפך, הוא רק מתלכלך, הדבר הכי בטוח אצלו. להשיג זה
 כבר מחוץ לתחום.

ראובן שישב, קם ועומד פתאום, כאילו רוצה ללכת

עמיקם: אל ראובן אני מבין. זה הכי רע, נכון? אלה שמשיגים ונשארים נקיים.
 אי אפשר לכעוס, אין את מי לקלל, נשאר רק להיחנק בפנים. אנחנו מבינים
 בעניינים האלה, כן, שנינו. מפסיק לצחוק, מוכה

ראובן צונח־מתיישב, עוד לא מוכן ללכת. גם עמיקם צונח־מתיישב. אסתר נכנסת
 בינתיים מהאולם, מחפשת את האלמוני

עמוס: קם, מניף שוב את הכוסית שלו תרשו לי, כמה מילים לחיי החתונה.
האלמוני: חתונה טובה, הנה, זה המתנות, כבר הרבה זמן לא ראיתי כל כך הרבה.

אסתר: הו, זה אתה. טועה ושולחת ידיה, אוחזת בעמוס
עמוס: כן, אני, אבל אני אחר, לא זה שאת מחפשת. מפנה אותה אל האלמוני הנה הוא, האני שלך.

אסתר: אל האלמוני אתה, ודאי. וכבר נאחזת בו, רוקדת איתו לראות אני לא רואה אבל אני רוקדת כאילו אני רואה, נכון? בגלל זה אני אוהבת לרקוד.
עמוס: מניף את הכוסית שלו ובכן, כמה מילים.

מיה: זה לא הזמן, אבא.

עמוס: שששששששקט! אבא שלך מדבר! כן, החתונה, משהו וולגארי, רעש וסנדוויצ'ים ורבע עוף, וכל הדודים והדודות וגם הבנות-דודים וכל הילדים שלהם מסתובבים בין הרגליים. מי מכיר אותם, מי זוכר מי זה מי. אבל הנה גומת החן של האימא של איריס אצל השמנדריקית שם, והנה העיניים של אבא ז"ל מסתכלות עלינו מאחורי הקרם של העוגה, כן, משם. זה יפה, שמח, לא? והעיקר המחוננים... לחיים! שותה עוד פעם שתיתי לבד. תמיד אני ככה ארים כוסית לשתות ביחד ואשתה לבד?

איריס: די, עמוס. מושיבה אותו

האלמוני: רוצה להפסיק לרקוד סליחה, אני מבקש, די, אני...

אסתר: רוקדת איתו הלאה באמת? ואני ממש עפה. אני כבר רקדתי באוסטרליה ובקנדה, גם בדרום אפריקה. ז'קו, ידיד שלי, טוריסט, הזמין אותי. יש לו עסקים. הוא לא רוקד, אבל הוא רצה לראות אותי רוקדת. הוא ראה כל מיני דברים בכל העולם, הוא אמר, אבל דבר כזה לא ראה. אני נותנת לו אומץ לחיות, הוא אמר. תאר לך אני, אני.

האלמוני: סליחה, אני לא טוריסטים, לא ז'קו, שום דבר, אני בחתונות, רק אוכל. אם היית רואה...

אסתר: זה מוצא חן בעיני. כל כך הרבה אנשים אמרו לי שהם משהו מי יודע מה ובסוף יצא שהם שום דבר. אצלך זה בטח להפך. ממשיכה לרקוד איתו
עמוס: קם, ממשיך רק תחשבו על זה: המחוננים, המשפחות – הלוואי זה שני עולמות, שני כוכבים מתנגשים. מתקוטטים פה? מתקוטטים שם? ניצוצות עפים? שברים? אלא מה? פלא שלא מתפוצצים לגמרי. והפלא הכי גדול... אל ראובן אתמול עוד היינו זרים לגמרי, לא ידענו שיש דבר כזה בעולם,

ומחר האף שלך והאף שלי יהיו יחד בשר אחד ואף אחד באף של הנכד שלנו! זה הפלא, זה החיים, לא איזו אהבה משונה מתחת לשולחן.

ראובן: קם פתאום, בשקט, אל עמוס אותי לא מושכים באף!

עמיקם: זה לא האף הזה, זה אף אחר, להפך.

עמוס: אני לא מבין.

ראובן ניגש אל אסתר הרוקרת, אוחוז בידה, משחרר את האלמוני

אסתר: אתה... למה? רק התחלנו. למה אנחנו לא יכולים להישאר אף פעם עד

הסוף? גם היום, בחתונה של עמיקם?

ראובן מתחיל למשוך אותה אחריו, לאט

אסתר: אל תעשה לי את זה, ראובן. לך יש את כל העולם, לי יש רק לרקוד. אני

הכרתי אדם מעניין, אל תקלקל לי.

עמיקם פונה לעברם, עומד מול ראובן, עומד בדרכו

ראובן: אותי לא מושכים באף ואותי לא דוחפים לשום חור כזה, אולם קטן

בצד.

עמיקם: בסדר, אמרתי לך, אתה תבוא איתי לשם. מצביע שמאלה לאולם הגדול.

ראובן: לא שם האולם הגדול. והוא מצביע ימינה, לעבר הכניסה האחורית שם בחוץ

האולם הגדול, שם בחוץ. פונה לשם, ימינה, יחד עם אסתר

אסתר: אל ראובן זה נכון, שכחת, הניגון של הקרלינר, לימדת אותו במיוחד.

ראובן: לא שכחתי. בחתונה של הנכדים נשיר וגם נרקוד. הם יזמינו אותי, הם

לא יתביישו בי. ואם לא אצל הנכדים אז אצל הנינים, זאת תהיה חתונה! יוצא

עם אסתר, בלי המעיל

המנגן: אני לא מבין. מה אני עושה? הוא חוזר? אני מחכה לו?

עמיקם: בטח הוא חוזר, אלא מה? אנחנו מסדרים לו כאן תכף נכדים, מסדרים

לו גם נינים. זה ייקח רגע ואז הוא חוזר.

המנגן: בסדר, אני מחכה. אני מתאמן קצת. מתאמן, מנגן בצד

עמוס: מה קרה? לאן הוא הלך? למה? פגעתי בו? אמרתי משהו לא טוב?

עמיקם: אתה...? צוחק משונה, לא...? כשיש איזו שחיתות, לכלוך, זה הוא מריח

מקילומטרים. והכול מלא לכלוך. בטח, הוא הרי מוכרח לגאול את העולם,

לנקות, אז הוא צריך שיהיה הרבה מה לנקות. לעומת זה כשיש משהו טוב,

נקי, תמים כזה, מול האף שלו, אף כזה, את זה הוא מוכרח להשחיר, מוכרח.

זה הוא, אה? ובמין צהלה הרההה, הרההה, הרההה... מפסיק לצהול ולצחוק

מסתכלים בו בשתיקה

עמיקם: עכשיו הרחמים עלי, הרווחתי אותם ביושר, לא? עבדתי קשה בשבילם. רואה את המעיל של ראובן המעיל שלו, הוא השאיר, אני לא מאמין, משהו קרה לו, משהו באמת.

עמוס: לוקח את המעיל נהיה קר, לא? מה נעשה עכשיו? מסתכל באיריס **איריס:** מה...?
עמוס: מה...? לא, שום דבר.

סבא אהרון מתעורר, מעווה פניו, ספק צוחק – ספק בוכה
איריס: משהו הצחיק אותך, בחלום. אתה לפחות ישנת. בוא, תקום.

סבא אהרון: רוחה את ידה נה!
איריס: הוא עוד ישן, חולם. הוא אוהב את הכיסא שלו.
מיה: את לא רואה? את לא מריחה? הוא עשה במכנסיים.

ליאורה נכנסת, מנשקת את עמוס, יוצאת ימינה, בכניסה האחורית, לעיני כולם
איריס: רואה את הנשיקה, ממשיכה אל סבא אהרון, מקימה אותו בוא, אני אנקה אותך.
מיה: נדהמת מה קורה פה? אל עמוס אתה... ואל איריס ואת, שום מילה...?

עמוס: אל איריס, במין צחוק של מבוכה אני מצטער, אני... את יודעת כל הזמן, אה? יודעת ולא אומרת לי כלום. את אישה טובה, נפלאה, כל כך נפלאה, אין לי מילים, אני... יוצא אחרי ליאורה

איריס: אל סבא אהרון בוא, אני אנקה אותך.
מיה: מה זה נקרא "בוא, אני אנקה אותך"? זה מה שאת עושה עכשיו? שום מילה, שום דבר? אבא הלך.

איריס: הוא יחזור.
מיה: ואם? זה מספיק לך? מה זה? ממתני? את באמת יודעת? יודעת ושותקת? למה? את צריכה לעשות משהו.

איריס: מה כבר יש פה לדעת? מה כבר יש פה לשתוק? מה כבר צריך פה לעשות? לנקות את סבא. זה צריך, זה אני יודעת, לשתוק ולנקות. ובשקט, כלפי עמיקם שיושב בצד מישהו צריך אותך, מישהי.

מיה: תמיד אמרתי לעצמי שאני לא אהיה כמוך, להיות טובה, לרחם ולעזור כל הזמן. זה הרי אומר לאסוף לך תמיד אנשים שצריכים רחמים ועזרה. אני לא רוצה את זה.

איריס: לא צריך לאסוף אותם, הם באים בעצמם.
עמיקם: מה אני, חירש? אני לא שומע? בלי רחמים! את שומעת? אני לא רוצה רחמים!

מיה: אל איריס, מחבקת אותה את מבינה...? אני אצטרך להיות כל כך טובה... הוא יצעק: בלי רחמים! ואני אצטרך להבין מזה שהוא עוד יותר צריך רחמים. הוא יעשה דברים מכוערים, קשים, ואני אצטרך להבין מזה שבעצם הוא יפה ורך עוד יותר בגלל זה. יהיה לי כוח לזה?

איריס: הכוח בא יחד איתם לפעמים.

ראובן חוזר ונכנס מימין, אסתר אחריו

ראובן: אל עמיקם, בזעקה חנוקה איזה רע עשיתי לך, אה? כל כך רע שאפילו בחתונה שלך אסור לי להיות, כל כך...?! ומיד חוזר בו? לא, זה שקר!

עמיקם: נדהם מה זה צריך להיות?

ראובן: האמת היא שלא הייתי אבא, גם לא בעל. למה לא להיות כמו כולם? ובשביל מה העוני? ולמה דווקא צריף? וכשעשיתי כסף, למה הפסקתי תכף, זרקתי. למה? מתוך אידיאליזם? הסתפקות במועט? – שקר!

עמיקם: אני לא מאמין, אתה עושה ממני צחוק...

ראובן: אני זרקתי את הכסף בשביל להגיע אל הזהב, זה העניין, הזהב של הגדולה. ראובן צימרינג, הנביא של מדינת ישראל! אז איך יכולתי לראות אישה, בן, ילד, כזה קטן? וכשכבר חשבתי עליך... לא, לא סקטים קניתי לך כמו כולם. את הארץ כולה הנחתי לרגליך בהזיות שלי, כן, את הארץ כשהיא כורעת על ברכיה ומודה לי על כל מה שאני עשיתי בשבילה, אני, אני! איפה היא הארץ עכשיו? איפה הבן? מכה על חזהו אני חטאתי, פשעתי, עויתי, רצחתי.

עמיקם: תפסיק את זה! זאת הצגה, זה לא הוא...

ראובן: מה עוד אתה רוצה ממני? ואחרת פתאום, כבר לא זועק ילדים קטנים נהיים שופטים של האבות שלהם! למה אבא צריך לדבר עם הילד שלו על השטויות שלו? זה משעמם, חשבת על זה? למה לא להפך, שהבן יתאמץ ויתרומם אל אבא שלו? ושגם הוא, הבן שלו, לא יהיה כמו כולם! את האף שלי קיבלת ואת הרוח שלי אתה לא יכול לקבל?

עמיקם: חזרנו הביתה.

ראובן: הרוג אותי, אני לא יכול להיות כמו כולם. אני לא עזבתי את ירושלים בשביל להיות עוד תוכי קטן אחד במקהלה. כל לילה הם שואלים אותי משם: מה עשית היום? איך סגרת את הפצע, את החור? לפרנס – אני חייב, אבל... צריף לא טוב? ירד עליכם גשם? הייתם רעבים פעם? מי אמר שאבא חייב נעלי התעמלות שיבוק לילד שלו?

המנגן: לא שיבק – ריבוק. זה אני יודע. גם הילד שלי, הנעליים שלו. ככה זה ילדים היום, גם נעליים התעמלות, גם רחמים.

ראובן: אני גם הרווחתי כסף, עסק, הפסקתי תכף. למה? כי היה משעמם, מוות. בן־אדם צריך למות כשנולד לו ילד? אני רק התחלתי כשנולדת. לי אין זמן לבזבז על כסף. כששמעון צימרינג קם בבוקר הוא דולק כמו שלהבת נר ברגע האחרון שלה, כמו בישיבת עץ־חיים... ערב? נהיה חושך? עיפים? – תלמדו דווקא! תצעקו! בכל הכוח!

עמיקם: כן, יש לך כוח.

ראובן: בטח, יש לי כוח! כדי שתוכל לזרוק אותי החוצה, אה? ובזעקה, חצי בוכה, משהו שפורץ ממעמקי לאן אני אלך? ! אתה כאן תתחתן, חגיגה שלמה, אנשים, תדבר, תחיה ואותי תשאיר מאחורנית לבד בבית? ! מה אני אעשה שם? אני אראה טלוויזיה? ! אני לקחתי אותך איתי למקומות שלי, לכל האספות שלי, עכשיו התור שלך! ! רק לא זה, להשאיר אותי היום לבד בבית, אני זקן, אין לי כוח. משתתק, כמו נבהל מעצמו, מזדקף, כאילו ירד כל כך שעכשיו יכול רק לעלות, לוקח את המעיל שלו, פונה ממנו

בעל האולם, המלצר ועוד מלצר נכנסים מהאולם. המלצרים אווזים בראובן, מתחילים להוביל אותו ימינה בדרך החוצה. קמה מהומה

עמוס: לא, בשום אופן!

מיה: מה אתם עושים? תפסיקו את זה!

בעל האולם מורה על עמיקם תדברי איתו. הוא אמר להוציא, לא אבא שלו.

מיה: אל עמיקם אתה?

עמיקם: אני.

ראובן: אל המלצרים שמובילים אותו לאט אבל בטוח תעזבו! אני בעצמי!

עמיקם: אל ראובן ראינו איך אתה בעצמך. באספות, השמאל שלך, תפסו אותך והרימו כמו שק תפוחי אדמה והחוצה, לעיני, לא חסכת ממני. מרים את המעיל שלו שנפל אני זחלתי ואספתי את הניירות שלו שהתפזרו על הרצפה. אני מתתי, אני... ואתה תפסת את היד שלי, וקדימה, דהרת, דיברת, נאמת: הם עוד יראו מי צודק, ההיסטוריה! ואני נסחבתי אחריו, מנסה להשיג אותך בקושי. עד שהבנתי מי אתה באמת. אבל גם היום לפעמים היד שלי עוד ביד שלך ואני רץ אחריו, מנסה להשיג. אל המלצרים תוציאו אותו, למה אתם מחכים?

המלצרים שוב אווזים בראובן, מתחילים לגרור אותו

עמיקם: מסלק אותם תעזבו אותו! מחבק את ראובן, כוכה אבא... אבא...
בעל אולם: תשמעו עכשיו משהו! כן אבא או לא אבא, אני נמאס לי! כולכם עכשיו לשם, לחופה, לגמור את זה! אם אתם לא גומרים את זה עכשיו, אני מכבה, אני סוגר הכול! רוצים בלגן? יהיה בלגן! יוצא

המנגן: שמנגן, מתאמן כל הזמן, אל ראובן, כדי לשמח אותו בסדר? מנגן מה הולכים, בירושלים בשבת בבוקר, אה? טוב מאוד?

עמיקם: אל ראובן בוא, אבא, תדבר, תשיר, תרקוד, מה שאתה רוצה. אתה כבר בפנים, התרגלו אליך, צריכים אותך.

בעל האולם מכוון את כולם שמאלה, והם יוצאים אל האולם. ראובן אווז בידה של אסתר, נשאר איתה מאחורי כולם, ואז יוצא איתה ימינה בכניסה האחורית, בלי המעיל.

רק המנגן נשאר, מנגן. עמיקם שב ונכנס משמאל, מיה נכנסת אחריו

עמיקם: הסתלק. הוא צודק, הילדים שלנו, הנכדים שלו, הם יזמינו אותו, זה בטוח. לא כל כך בטוח שיזמינו אותי.

ליאורה נכנסת מימין, רטובה מגשם, יוצאת משמאל. עמוס נכנס מימין, רטוב כולו

עמוס: בצחוק של מבוכה, מתייחס לכגדיו הרטובים יורד גשם.

מיה: באמת? גשם?

עמוס: כן, גשם. יוצא

מיה: צוחקת חוזר מ... ומודיע לי שיוורד גשם. פנטסטי, לא? מפסיקה לצחוק מעניין על מה הילדים שלנו יכעסו עלינו.

עמיקם: מוצא את המעיל של ראובן שכח את המעיל. אבא זה חיה שהבן מוכרח להרוג בשביל ללבוש את הפרווה שלה? אחרת אין מה ללבוש?

מיה אומרת לקחת מידי את המעיל

עמיקם: את תתלכלכי. משליך את המעיל הצידה הם כבר יזרקו אותו לפח.

בעל האולם נכנס ומוביל אותם, יוצא איתם בחזרה לאולם. מן האולם נשמעת נגינת התזמורת במארש חתונה. ראובן ואסתר שבים ונכנסים מימין. ראובן לובש את המעיל שלו, פונה לצאת בחזרה ימינה

המנגן: שמתאמן כל הזמן בניגון ההליכה בשבת ככה? מנגן טוב? טוב מאוד?

ראובן: פונה לצאת, נעצר, מהסס, חוזר כמעט, צריך יותר, איך להגיד...? זה כל הרחוב הולך ושר, אתה מבין...? רחוב צר, כזה, והמון אנשים, ככה, והם שרים חזק, בשקט, שרים ככה שזה מתפוצץ, ככה... שר איתו כן, זה קצת יותר טוב...

המנגן: כלפי האולם זה התזמורת שם מפריע.

ראובן: תעזוב את התזמורת! תעזוב אותם כולם! תנגן! בשבילנו כאן! כן, ככה!
שר איתו בשביל הדור הבא! תנגן והניגון יישאר באוויר כמו פרי בשל שלא
נופל. כן, ככה! שר איתו כשיבואו אלה שראויים ויודעים מה טוב, הם כבר
יקטפו אותו וישירו אותו וילכו איתו הלאה. כן, מעל הראשים שלהם אנחנו
נשיר למי שראוי. כן, ככה! שר איתו אתם מבינים עכשיו למה אני מצפצף על
בני־אדם קטנים שעומדים כנגדי? כי מאחוריהם, מעל הראשים שלהם אני
רואה בני־אדם אחרים, גדולים וטובים יותר, מעל הראשים שלהם אני מדבר
ושר עם העם כולו, עם העולם כולו, כן, ככה! שר איתו
מקהלה גדולה מאחורי הקלעים מצטרפת אל השירה. אפשר שהיא תיפסק ומן האולם
יישמע קול הרב בברכת הקידושים, וקולו של עמיקם שחוזר אחריו: הרי את מקודשת
לי...